

De vijfvoudige bediening in de gemeente

Johan Verhoef, Juni 2004, Afstudeerscriptie Godsdienst Pastoraal Werk

Foto's voorpagina:

De vijfvoudige bediening wordt ook wel omschreven als de vijf vingers van een hand.

- De apostel is de duim. Hij geeft stabiliteit, bewaart het evenwicht en kan letterlijk met alle andere vingers in contact staan.
- De profeet is de wijsvinger. Hij wijst iemand aan en zegt: 'Gij zijt die man!'
- De evangelist is de middelvinger, die zich het verst uitstrekt naar de wereld.
- De ringvinger symboliseert de herder, die zich bezighoudt met de onderlinge relaties in de gemeente.
- De pink tenslotte staat voor de leraar. Hij kan zich in elk oor een weg banen en daar de waarheden van het evangelie verkondigen.¹

De vingers moeten samenwerken om taken uit te voeren. Soms alle vijf, soms slechts twee of drie. Samen vormen ze een sterke hand van God.²

¹ Simson, p. 140 – 141.

² N.a.v. Eberle, Johnson, Kaldewey, Scharnowski, Simson e.a.

Opgedragen aan:

Jezus Christus, mijn Heer en Leidsman,
met wie ik één ben door dood en opstanding

en aan de Vader, uit wie alle dingen zijn,
die zijn Zoon liet sterven voor zijn bruid

en aan de Heilige Geest, die leeft in mijn geest,
en steeds verder vernieuwt en tot leven roept.

Tot opbouw van de gemeente, opdat ze in liefde
in elk opzicht naar Christus toe zal groeien.

Opdat ieder U zal verheerlijken!

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4
Voorwoord	6
Inleiding	7
Probleemstelling	7
Verdere hervorming van de Gemeente van Christus.....	7
Terminologie en verwijzingen	8
1. De vijfvoudige bediening: een evaluatie	10
1.1. Gaven, bedieningen en gemeentezijn bij Calvijn.....	11
1.1.1. De visie van Calvijn	11
1.2. Gaven, bedieningen en gemeentezijn bij Versteeg.....	13
1.3. Gaven, bedieningen en gemeentezijn volgens de vijfvoudige bediening.....	15
1.3.1. De vijf bedieningen in het kort.....	16
1.3.2. Geestesgaven, bedieningen en werkingen.....	18
1.3.3. Oudsten, diakenen en de vijfvoudige bediening.....	18
1.3.4. De praktische toepassing in gemeenten	20
De praktijk in een gemeente waar de vijfvoudige bediening al functioneert	20
Toepassing in een gemeente waar de vijfvoudige bediening nog niet functioneert	20
Hoe herken je een bediening en wordt deze bevestigd in een gemeente?	21
1.4. Evaluatie van de diverse visies	23
2. De vijfvoudige bediening in de praktijk van enkele gemeenten.	26
2.1. Hervormde Gemeente Nunspeet, wijk 3	27
2.1.1. Overzicht van de gemeente	27
Leiding en structuur.....	27
Bijeenkomsten.....	27
2.1.2. De vijfvoudige bediening	28
2.1.3. Evaluatie	28
2.2. Evangelische gemeente Jozua, Dordrecht	29
2.2.1. Overzicht van de gemeente	29
Leiding en structuur.....	29
Bijeenkomsten.....	29
2.2.2. De Vijfvoudige bediening	30
2.2.3. Evaluatie	31

2.3.	Volle Evangelie Gemeenschap Nehemia, Zwijndrecht	32
2.3.1.	Overzicht van de gemeente	32
	Leiding en structuur.....	32
	Bijeenkomsten.....	33
2.3.2.	De Vijfvoudige bediening	33
2.3.3.	Evaluatie.....	35
2.4.	Voorwaarden en valkuilen bij de toepassing van de vijfvoudige bediening	36
2.5.	Conclusies.....	37
3.	Eindconclusies	39
4.	Geraadpleegde Literatuur	41
5.	Bijlagen	45
	Bijlage 1: Enkele andere auteurs in de lijn van Calvijn.....	46
	Bijlage 2: Varianten op de vijfvoudige bediening	47
5.2.1.	Viervoudige bediening	47
5.2.2.	Negenvoudige bediening.....	47
5.2.3.	Drie groepen bedieningen.....	47
5.2.4.	Niet alle bedieningen behoren tot de gezagsstructuur.....	48
5.2.5.	Conclusie	48
	Bijlage 3: Uitwerking van de diverse bedieningen.....	50
5.3.1.	Apostelen.....	50
	De twaalf apostelen	50
	De apostelen van de opgevaren Christus.....	50
	Taak en functie.....	51
5.3.2.	Profeten	52
	Relatie tussen profeten en de gave van profetie	52
	Drie vormen van profetische woorden	53
5.3.3.	Evangelisten	53
5.3.3.	Herders	54
5.3.4.	Leraren.....	55
	Leraren en het presbyterie.....	56
	Bijlage 4: Grote gemeenten of huiskerken?	57
	Bijlage 5: Ontwikkeling van elke gelovige en van bedieningen.....	58
	Bijlage 6: Voorwaarden en valkuilen voor de toepassing van de vijfvoudige bediening.....	59
5.6.1.	Voorwaarden voor de toepassing van de vijfvoudige bediening	59
5.6.2.	Valkuilen bij de toepassing van de vijfvoudige bediening	60

Voorwoord

Elk einde is het begin van iets nieuws. En in ons huidige leven heeft nagenoeg alles wat eens nieuw was een einde. Dat is wat ik mij realiseer terwijl ik dit voorwoord schrijf.

Het is op dit moment nog maar net twee jaar geleden dat ik voor het eerst de term vijfvoudige bediening hoorde vallen. Tijdens een themaweek in Rotterdam was een klasgenoot, Mirjam Zuidema, daarover in gesprek met een docent. Het was nieuw voor me en het idee sprak me wel aan, maar ik was er niet bijzonder in geïnteresseerd. Bovendien hoorde ik verder nooit enig christen erover spreken. In de periode die erop volgde kwam ik wat meer erover te weten, via allerlei wegen. Er bleek toch wel meer over geschreven en gesproken te worden dan ik had doorgehad. Ik raakte er enorm door geboeid en kwam tot de conclusie dat dit erg belangrijk is voor de gemeente. Ik wilde afstuderen op een onderzoek wat kenmerkend is voor een gemeente die functioneert zoals God het bedoeld heeft. Dr. Pieter Siebesma, mijn scriptiebegeleider, wees mij erop dat ik een sterkere focus moest kiezen. Met vreugde heb ik toen de vijf bedieningen gekozen.

Het afgelopen studiejaar ben ik steeds bezig geweest met het thema. Mijn verlangen is gegroeid naar het herstel van de bedieningen in de gemeente van Christus. Als men de bedieningen weer gaat herkennen en erkennen, zal dat tot zegen voor de gemeente zijn. Ze zal meer tot haar doel komen door rein voor God te zijn in oprechte liefde voor Hem en elkaar, zoals Jezus aan de Vader gevraagd heeft in Johannes 17.

Dankbaar kan ik terugzien. Ik heb veel mogen leren door theorie en praktijkonderzoek. Wat eens nieuw voor mij was is nu voor een deel verwoord in een scriptie. Maar dit voorlopige einde is tevens een nieuw begin. Want wat ik heb mogen leren zal niet meer uit mijn leven verdwijnen, maar de basis vormen voor verdere groei om Christus en de gemeente te dienen. Naar ik hoop zal dit de komende jaren alleen maar verdiept en praktischer gemaakt worden. Ik zie er naar uit!

Mogelijk kan hetgeen in deze pagina's is beschreven een aanzet vormen voor verder onderzoek in theorie en praktijk. Meer nog is het mijn wens dat deze scriptie zal bijdragen aan het opnieuw functioneren van de vijf bedieningen in de gemeente van onze Heere Jezus.

Het meest van alles hoop ik dat dit beperkte werk ook bij u als lezer het verlangen wakker roept naar groei van de gemeente die veel verder gaat, zodat we steeds meer op Christus zullen lijken. Want van Hem is alle heerlijkheid! Wanneer we bouwen volgens Góds principes zal zijn heerlijkheid krachtig neerdalen, zoals bij de tempelbouw gebeurde.

Tenslotte een aantal dankwoorden. Allereerst aan God, mijn Vader, Redder en Heiligmaker. Hij leidde mij naar dit thema, onderwees me en bracht steeds weer de juiste personen en het juiste materiaal op mijn weg. U bent mijn leven en deze scriptie is van U.

Verder wil ik Mirjam Zuidema hartelijk bedanken voor al het materiaal dat ik van haar heb gekregen. Dr. Pieter Siebesma voor zijn kundige, ontspannen en motiverende begeleiding. Marlies Verhoef en Erika Ruissen voor het doornemen en corrigeren van de tekst. Gerard Krielaart, Dick Pieterman, ds. M.D. Geuze, Kingdom Ministries en vele anderen voor hun wijsheid, tijd en aandacht.

De genade van onze Heere Jezus Christus zij met u.
Spoedig zullen wij Hem zien en Jezus kennen, van aangezicht tot aangezicht!

*Johan Verhoef
Dordrecht, 2 juni 2004*

Inleiding

In deze scriptie wil ik een theologische en praktijkgerichte evaluatie van het thema 'de vijfvoudige bediening in de gemeente' geven. De afgelopen decennia komt dit begrip langzamerhand steeds meer naar voren in boeken, artikelen, tijdens seminars en dergelijke. Meer en meer gemeenten beginnen ook het principe toe te passen in hun gemeente-zijn.

De term 'vijfvoudige bediening' is afgeleid van Efeze 4:11, waar wordt gesproken over Christus die apostelen, profeten, evangelisten, herders en leraren heeft gegeven om de gemeente te dienen en op te bouwen, zodat ze in elk opzicht naar Christus toe zal groeien.

Op Christus lijken en naar Hem toegroeien in volmaakte liefde is het hoogste doel van de gemeente. Eens zal ze zonder vlek of rimpel als zijn bruid aan Hem gegeven worden door de Vader. Tot dat doel dienen onder andere de vijf bedieningen. Ze zijn één aspect van (gemeenschappelijk) christen-zijn en leiden als het goed is tot groei op alle terreinen. Dat maakt ze naar mijn idee erg belangrijk voor een goed begrijpen van wat gemeentezijn inhoudt.

In deze korte studie probeer ik enerzijds dit gegeven van de vijfvoudige bediening in de breedte uit te werken. Anderzijds zoek ik ernaar om enkele praktische lijnen uit te zetten voor de plaatselijke en wereldwijde gemeente van Christus. Niet in de zin van een cursus of training om hiermee aan de slag te gaan, maar om te komen tot verdere beeldvorming en als uitgangspunt voor verdieping en groei in de praktijk.

Probleemstelling

De gebruikte probleemstelling voor deze studie is:

“Wat verstaat men onder de vijfvoudige bediening, hoe kan ze functioneren in de praktijk van een gemeente, kan ze ook in reformatorische kerken in Nederland toegepast worden en zo ja, hoe?”

Deelvragen zijn:

1. Wat is de vijfvoudige bediening en hoe wordt ze vanuit de Bijbel onderbouwd?
2. Hoe functioneren de vijf bedieningen in gemeenten waar ze toegepast worden?
3. Welke mankementen en valkuilen zijn er bij de praktijk van het toepassen van de vijf bedieningen in een gemeente?
4. Kan de vijfvoudige bediening ook toegepast worden in reformatorische gemeenten?

Verdere hervorming van de Gemeente van Christus

Naar mijn mening openbaart Christus zich in deze tijd dieper dan we Hem tot nu toe kenden. Dat is begonnen tijdens de Reformatie. Hij deed toen via Luther, Calvijn, Bucer, Zwingli en anderen de toenmalige gevestigde kerk schudden op haar grondvesten en begon met het herstellen van waarheden die verborgen waren geraakt. Christus en zijn genade kwam weer in het middelpunt. In de diverse vernieuwingsbewegingen die daarop volgden zien we steeds weer andere waarheden zichtbaar worden. Velen werden vervolgens ook weer door mensen ingekaderd in regels en gewoonten. Dat patroon zien we bijvoorbeeld bij de Nadere Reformatie. Men was toen vol van het verlangen om een levende, intense relatie met God te hebben, maar vervolgens werd dat gemaakt tot een aantal vereisten of stadia die gelovigen dienen door te gaan voordat ze God werkelijk op de juiste wijze kennen en kunnen zeggen dat ze behouden zijn. Zo is het vaak gegaan, ook in tijden van opwekking en vernieuwing.

Maar Christus gaat door met zijn werk. De afgelopen eeuw werd gekenmerkt door het opnieuw ontdekken van de kracht en de gaven van de Geest. En de afgelopen decennia begon een nieuwe aandacht voor de bedieningen van apostelen en profeten te komen.

Nu kan het zijn dat het bovenstaande erg nieuw, vaag en charismatisch klinkt. Dat is ook niet vreemd, omdat we dit in veel gemeenten niet meer gewend zijn. Deze scriptie is slechts een inleiding op het thema. Er komt veel aan de orde dat nauwelijks uitgewerkt wordt. Ook de onbekendheid draagt een steentje bij. Dat kan verwarring geven. Maar dat wil niet zeggen dat het bij voorbaat onbibbels of onjuist is.

Wanneer we nieuwe dingen leren van God betekent dat een voortborduren op wat Hij ons eerder al had geleerd. Maar voor het herstellen van waarheid is ook vaak nodig dat we loskomen van oude posities.³ Het is als het voorbeeld van de wijn en de wijnzakken dat Jezus gaf.⁴ Als nieuwe wijn wordt uitgegoten, zijn nieuwe zakken nodig. De oude zijn niet meer zo buigzaam, ze hebben al zo lang in dezelfde vorm gezeten. Het kan nodig zijn dat nieuwe, buigzame vormen ontstaan. Wij mensen maken er vervolgens al snel weer vaste vormen en instituten van. Op zichzelf niet verkeerd, als dat het vuur maar niet uitdooft.⁵

En dat kan lastig zijn, of we nu uit de gevestigde kerken of evangelische gemeenten komen. Daarom het verzoek aan u als lezer: zoek in dit alles Gods weg en niet die van het eigen denken of ervaren. Hij zal onderwijzen wat nuttig is. Wees bereid om nieuwe dingen te leren. Lees met een open hart en verstand: kritisch en met de Bijbel ernaast, maar niet van tevoren afwijzend.

Terminologie en verwijzingen

Tenslotte wil ik opmerken dat de termen '(vijfvoudige) bediening', 'geestesgaven' en 'ambt' vaak in het christelijke jargon verschillend gebruikt worden.

In deze scriptie gebruik ik de term *(vijfvoudige) bediening* exclusief voor de vijf bedieningen die in Efeze 4:11 worden genoemd en door Christus in sommige personen aan de gemeente worden gegeven. Wanneer het gaat om een bepaalde taak of roeping die een christen heeft, noem ik dat geen bediening, om verwarring te voorkomen.

Geestesgaven zijn de charismata die de Geest aan de gemeenteleden geeft. Het gaat dan niet om natuurlijke aanleg, hoewel geestesgaven wel in het verlengde daarvan kunnen liggen, maar de gaven van de Heilige Geest.⁶

Met *ambten* worden de functies van dominee, ouderling en diaken bedoeld, zoals ze in de gereformeerde traditie worden uitgelegd. Dit heeft verder geen principiële reden, maar is eveneens toegepast om verwarring te vermijden.

Mogelijk zou de term ook een substituut voor 'bediening' kunnen zijn, zoals Versteeg voorstaat.⁷

Bij het schrijven van de volgende hoofdstukken heb ik ervoor gekozen om niet voortdurend bij alles wat ik weergeef te verwijzen naar bijbelgedeelten of boeken waar dit in terug te vinden is. Ik heb ernaar gezocht om een goed leesbaar geheel te schrijven. In het literatuuroverzicht zijn alle boeken en dergelijke terug te vinden die als bron hebben gediend. Daarnaast heb ik ook kennis verwerkt waarvan de bron niet meer te traceren is, maar die voor mij van nut is en de visie onderschrijft die ik in deze scriptie heb uitgewerkt. Tenslotte vormen de diverse ervaringen die ik in de praktijk heb opgedaan een belangrijke bron voor wat in deze scriptie kort is weergegeven.

³ Johnson, p. 24

⁴ Lukas 5: 37-39

⁵ Bosch, p. 50, 51

⁶ Dit in tegenstelling tot onder andere Peters en Dingemans, zoals aangehaald in het boekje van Peters.

⁷ Zie hoofdstuk 1.2

Hoofdstuk 1

De vijfvoudige bediening: een evaluatie

1. De vijfvoudige bediening: een evaluatie

In dit hoofdstuk zullen de meest invloedrijke visies op de structuur van leiderschap in de gemeente de revue passeren. De visie van de vijfvoudige bediening staat centraal, maar ter opscherping begin ik met twee andere standpunten.

Allereerst komt de visie op de ambten en gemeentestructuur van Calvijn aan de orde. Dit wordt gekenmerkt door het cessationalistische denken. Dat houdt in dat God na de vroege kerk en de totstandkoming van het Nieuwe Testament (de canon) de bijzondere gaven teruggetrokken zou hebben. Veel gemeenten in de traditionele kerken hebben deze visie overgenomen en functioneren volgens dit model. Daarom is het van groot belang dit te bespreken.⁸

Als tweede komt de visie van dr. Versteeg ter sprake. Hij vertegenwoordigt een tussenpositie die in veel gemeenten steeds meer zichtbaar wordt. De bekende ambtsstructuur blijft daarbij wel gehandhaafd, maar er is veel meer aandacht en ruimte voor de inbreng van de Heilige Geest in het functioneren van de gemeente. Zo laat Versteeg meer dan Calvijn ruimte vrij voor de gaven van de Geest in de dagelijkse praktijk van hedendaagse gemeenten en haar leden. Ook bij de verwoording van deze tussenpositie komen enkele andere auteurs aan het woord.

Als derde wordt de meest gangbare visie op de vijf bedieningen, zoals de term luidt, verwoord. Deze is in de afgelopen eeuw met name in meer charismatische gemeenten naar voren gekomen, maar kent evengoed een zeer oude geschiedenis. Deze visie pleit voor terugkeer naar leiderschap in de gemeente volgens de vijf bedieningen die in Efeze 4: 11 beschreven worden. Leiderschap dat gezien wordt als een gave van Christus aan de gemeente, een afspiegeling van wie Hij zelf is, opdat ze meer op Hem zal lijken. Dit gedeelte wordt tamelijk uitvoerig belicht. Zo kan een breed beeld gevormd worden van de inhoud van de vijfvoudige bediening, haar achtergronden en hoe ze kan functioneren.

Tenslotte zullen deze drie visies in een vergelijking met elkaar geëvalueerd worden. Dit leidt tot de conclusie aan het einde van het hoofdstuk.

⁸ Zie bijlage 1 voor een aantal bijdragen van andere scribenten met verwante meningen.

1.1. Gaven, bedieningen en gemeentezijn bij Calvijn

Om het denken en de visie van Calvijn met betrekking tot de gaven, bedieningen en gemeentezijn goed te begrijpen is het van groot belang dat we hem tegen de achtergrond van zijn tijd bekijken. Calvijn is tijdens zijn opgroeien en ouder worden gevormd door hoe de christenen om hem heen een relatie met God hadden. En door de werken van de Heere, onder andere uitgewerkt door de Heilige Geest, die in die tijd al dan niet zichtbaar waren in de kerk.

Calvijn leefde in een tijd van reformatie, van grote veranderingen in de gemeente van Christus. Hij was één van de pioniers, de voormannen van een radicale vernieuwingsbeweging. Dat betekende voor hem dat hij oude en nieuwe waarheden durfde te benoemen en toe te passen. En dat hij in veel zaken handelde vanuit een reactie op de in die tijd overheersende Rooms-Katholieke cultuur. Dat is ook te merken in zijn boeken en geschriften. Vele daarvan zijn verhandelingen die enerzijds zijn visie weergeven. Anderzijds proberen ze het 'ongelijk' van de Katholieke leer en de denkbepelden van andere leiders aan te tonen.⁹

1.1.1. De visie van Calvijn

Calvijn nam een uitgesproken standpunt in. Hij was van mening dat de gemeente geleid moet worden door de dienaren van het Woord, de herders en leraren, samen met ouderlingen en diakenen. Andere ambten dan deze drie á vier erkent hij niet. In zijn commentaar op het bekende vers uit Efeze 4:11 zegt hij dat 'onder de ambten, die Paulus hier verhaalt, alleen de laatste twee altijd blijven. Want met de apostelen, evangelisten en profeten heeft God zijn gemeente alleen een tijdlang versierd: uitgenomen waar de religie vervallen is, daar verwekt Hij evangelisten buiten orde, om de zuivere leer wederom te voorschijn te brengen'¹⁰ In de *Institutie* geeft hij aan dat God evangelisten ook nu nog een enkele keer opwekt. Maar eigenlijk zijn deze ambten na de vroege kerk opgehouden te bestaan. Evenzo is het gegaan met vele gaven van de Geest, die daaraan verbonden zouden zijn geweest met hetzelfde doel: de vestiging van de kerk van Christus in een heidense wereld. Toen dat eenmaal was gebeurd waren ze niet meer nodig. Calvijn rekent echter 'beslist wel met het feit, dat bepaalde gaven verdwenen zijn, omdat de mensen er misbruik van gemaakt hebben'¹¹ en ze zo ontheiligden.^{12,13}

De apostelen waren alleen de twaalf en Paulus, die Christus hadden gezien. De evangelisten hadden nagenoeg eenzelfde ambt als de apostelen, ter aanvulling op hun taak. De profeten stonden tussen de apostelen en evangelisten in. Hun taak was om de profetieën uit de Bijbel uit te leggen voor hun eigen tijd. In een noot bij het woord 'profeteert' in 1 Korinthe 14: 1 zegt Calvijn nadrukkelijk: 'dat is, Gods Woord verklaart.'¹⁴ Hij voegt nog wel toe: 'nochtans alzoo, dat ik de gave der voorzeggung niet uitsluit, zoover zij aan de leer verbonden was.'¹⁵

⁹ Calvijn's bekendste werk, de *Institutie*, is daar een overduidelijk voorbeeld van. Het was niet bedoeld als een allesomvattende dogmatiek, zoals veel theologen na hem in de afgelopen eeuwen hebben geprobeerd te schrijven. Hij wilde graag duidelijk neerzetten wat hem de Bijbelse, zuivere leer van Christus' kerk leek te zijn en even duidelijk laten zien waarin de Katholieke kerk dwaalde. Zijn bewoordingen zijn daarin niet mis te verstaan. Veel hoofdstukken hebben scherpe benamingen. Bijvoorbeeld: 'over de rechtspraak der kerk en haar misbruik, zoals die gezien wordt in het pausdom' (Calvijn, *Institutie*, deel 4, p. 235).

¹⁰ Calvijn, *Zendbrieven* 2, p. 60

¹¹ Floor, p. 183

¹² Calvijn, *Handelingen* 1, p. 418 en *Handelingen* 2, p. 342

¹³ Echter, Romeinen 11: 29 lijkt erop te wijzen dat, met de genadige uitverkiezing van het volk Israël door de Heere, ook de charismata 'onberouwelijk' gegeven worden, hoe ver iemand ook afdwaalt.

¹⁴ Calvijn, *Zendbrieven* 1, p. 228

¹⁵ Calvijn, *Zendbrieven* 2, p. 60

God heeft ambten ingesteld en roept voor hun invulling mensen uit de gemeente, die daarvoor dan bekwaam gemaakt worden. Paulus toont aan dat 'de kerk op geen andere manier ongedeerd bewaard kan worden, dan wanneer ze gesteund wordt door deze hulpmiddelen (...)'¹⁶. Hun doel is samenvoeging der heiligen tot opbouw van het lichaam van Christus (Ef. 4: 12). Van groot belang is dat de ambten die er zijn in eenheid functioneren. Het is niet de bedoeling dat de één boven de ander gaat staan, want Christus is het enige hoofd, de enige episcopos van de gemeente.

Calvijn geeft aan dat dit geen menselijk bedenkfel, 'maar eene heilige inzetting van Christus is, dat de gemeente geregeerd wordt door de verkondiging des Woords.'¹⁷ In alles blijkt dat voor hem de leiding, opbouw, fundering, groei, ja alles wat in de gemeente belangrijk is gebeurt vanuit deze verkondiging van de Bijbel. Het is dan voor hem ook geen beperking dat alleen de herders en leraren nog over zijn van de vijf ambten of bedieningen. Deze zijn namelijk de ambten die aan een plaatselijke gemeente gebonden zijn. Zij hebben een prachtige taak en kunnen in afhankelijkheid van de Heilige Geest vanuit het Woord de gemeente leiden in alles waar ze behoefte aan heeft.

Er is onderscheid tussen herders en leraars, en wel 'dat de leraars niet de leiding hebben van de tucht, de bediening der sacramenten, en de vermaningen en opwekkingen, maar alleen van de uitlegging der Schrift (...). Maar het herderlijk ambt sluit dit alles in zich.'¹⁸ Ze verhouden zich als de apostelen en profeten, maar hebben een wat minder hoge positie.

Naast deze herders en leraren zijn er de opzieners, ouderlingen. Zij regeren de kerken en zien toe op een goede navolging van wat gepredikt wordt, maar houden zich zelf niet bezig met de 'dienst des Woords'. Samen met de herders en leraren hebben ze de leiding over de plaatselijke kerk.

Tenslotte zijn er de diakenen, aangesteld om de giften te beheren en armen en zieken te verzorgen.

Calvijn is van mening dat in de gemeente bepaalde zaken alleen zijn voorbehouden aan de ambten. Deze mensen hebben een 'bijzonder ambt'. Het bedienen van het avondmaal, het dopen, preken en het uitspreken van een zegen is alleen voor een dominee toegestaan. Ouderlingen mogen dit niet, behalve wanneer er geen predikant in de gemeente is. In dat geval kunnen ze preken van andere dominee's voorlezen.

Voor gewone gemeenteleden, die het 'ambt van alle gelovigen' hebben, is dit niet toegestaan.

Het ambt van predikant is een ambt voor het leven. Voor ouderlingen en diakenen geldt dit niet, na een bepaalde periode is hun ambtstermijn voorbij en zijn ze weer gewone gelovigen.

Vrouwen mogen geen leider zijn of voorgaan in een gemeente. Ook lijkt het Calvijn niet juist dat ze het woord verkondigen. Dit laatste onder andere naar aanleiding van 1 Korinthe 14:34-36.

Ambtsdragers dienen door gemeenteleden te worden aangewezen, na zorgvuldig zoeken van de wil van God in gebed. De enige uitzondering hierop zijn de apostelen, die direct door Christus zijn geroepen. De hele gemeente mag hierin meedoen, met een beroep op Handelingen 14:23, waar in de Statenvertaling staat dat zij door handopsteken ouderlingen kozen.¹⁹ Als het volk goedkeuring geeft, terwijl de herders de stemming hebben geleid, is dat de wettige roeping van een dienaar, overeenkomstig Gods Woord.

¹⁶ Calvijn, *Institutie*, deel 4, p. 56

¹⁷ Calvijn, *Zendbrieven* 2, p. 59

¹⁸ Calvijn, *Institutie*, deel 4, p. 59

¹⁹ Nagenoeg elke andere bijbelvertaling geeft hier echter weer 'onder handoplegging'. Er staat 'cheirotonesantes de autois presbuterous'. Cheirotonesantes kan betekenen 'kiezen door hand opsteken', maar in dit geval laat het 'autois' zien dat niet de gemeente kiest, maar de apostelen aanstellen (zie ook *De Studiebijbel* deel 6, p. 452-453)

1.2. Gaven, bedieningen en gemeentezijn bij Versteeg

Versteeg heeft diverse studies geschreven over de verhouding tussen de charismata, het wezen van de gemeente en de ambten. Daarin komt hij tot de conclusie dat het huidige ambtspatroon in veel kerken, dat van predikant, ouderling en diaken, zowel een beperking als verruiming is van wat we in het Nieuwe Testament en dan met name in Efeze 4 verwoord zien. Naar zijn mening kan in plaats van de bedieningen ook het woord ambten gebruikt worden, omdat ze eenzelfde intentie weergeven. 'Deze mensen die in Ef. 4 zeer algemeen als 'gaven' aangeduid worden zijn geen anderen dan die wij vandaag als ambtsdragers kennen.'²⁰

Hij ziet in Efeze 4:11 vier ambten verwoord: apostelen, profeten, evangelisten en herder-leraren. Deze laatste twee zijn naar zijn overtuiging alleen te lezen als eenheid.

Hij erkent meer apostelen dan de twaalf die bij Jezus waren, aangevuld met Paulus. Diverse verwijzingen in andere brieven en geschriften hebben hem daarvan overtuigd. Maar voor hem blijft dit ambt beperkt tot de ooggetuigen van het leven van Jezus.

De andere (drie) ambten bestaan naar zijn mening nog steeds. Dat is de beperking die hij ziet in de huidige ambtsstructuur. Evangelisten, die de apostelen ondersteunden en verder werkten in gemeenten die door de apostelen waren gegrond, zijn er nog steeds. Vele personen die genoemd worden, onder andere Timotheüs, waren evangelisten²¹. Dat Paulus Timotheüs een medewerker in het evangelie noemt (1 Thessalonicenzen 3:2) kan deze mening onderbouwen.²²

Ook het ambt van profeet is evenals profetie als charismata nog aanwezig in de gemeente. Niets in het Nieuwe Testament wijst erop dat dit is opgehouden op een gegeven moment. Het is zelfs eerder zo dat de waarschuwing om de profetieën niet te verachten en daarmee samenhangend de Geest niet uit te doven (1 Thessalonicenzen 5:19 vv) volop actueel is.

Hoewel Versteeg dus niet spreekt van een vijfvoudige bediening, pleit hij wel voor een andere vorm van gemeentezijn dan Calvijn. Nadrukkelijk geeft hij steeds weer aan dat de gemeente een charismatische gemeente hoort te zijn. De ambten zijn charismata, maar niet alle charismata zijn ambten.²³ Doel van de ambten is om de gemeente te voeden, samen te voegen en te leiden tot volheid in Christus, zoals verwoord is in Efeze 4:12. Hun functie is die van 'geledingen', dat wil zeggen: gewrichten en pezen. Pezen zag men in Paulus' tijd ook als verspreiders van voeding. De ambten hebben als taak en doel om zo de gemeente één geheel te laten zijn en voeding aan haar door te geven. Ze zijn er om de charismata op een juiste wijze samen te laten functioneren. Deze structuur is een gave van Christus aan de gemeente.

In zijn boeken wijst hij erop dat de woorden opzieners en oudsten waarschijnlijk verschillende benamingen zijn voor dezelfde groep gemeenteleiders. Daarbij schijnt het hem toe dat we bij de herder-leraren ook dienen te denken aan mensen die uit deze kring van oudsten komen. Zij leren de medegelovigen hoe ze kunnen leven en wandelen vanuit het apostolisch getuigenis, het doorgegeven evangelie.

De oudsten en de ambten kunnen in een gemeente dus niet als twee verschillende zaken onderscheiden worden.

In Handelingen 6 zien we volgens Versteeg al dat deze zeven mensen als oudsten werden aangesteld. Dat betekende dienstbaarheid (diakonoï) en zorgen voor de armen, maar gezien hun taken waren ze zeker leidinggevend naast de apostelen.

²⁰ Versteeg, *Kijk op de Kerk*, p. 23

²¹ Uit 1 Thessalonicenzen 1:1 en 2:6 kan echter ook afgeleid worden dat Timotheüs apostel was. Zie verder o.a. Eberle

²² Versteeg, *Geest, ambt en uitzicht*, p. 81

²³ Versteeg, *Kijk op de Kerk*, p. 39

Diakenen hebben hun eigen plaats. Het blijkt 'dat zij een eigen taak hebben in vergelijking met de oudsten. Vanouds hebben de diakenen de zorg voor het barmhartigheidsbetoon binnen de kerk en vanuit de kerk gehad.'²⁴ Ze zijn niet de hulpjes van de oudsten.

Anderzijds spreekt Versteeg ook van een verruiming van de ambten in de huidige structuur. De predikant heeft namelijk een aparte plaats tussen de oudsten gekregen. Dat kende men eerst niet. Wel was er sprake van oudsten die zóveel tijd in prediking en onderwijs van de gemeente staken, dat men hen een dubbel honorarium gaf ter compensatie van hun verminderde loon, omdat ze fulltime werkers in de gemeente waren geworden.²⁵

De positie van Versteeg is ergens tussen Calvijn en de vijfvoudige bediening in. De vijfvoudige bediening gaat voor hem te ver, onder andere vanwege het apostelschap, dat naar zijn idee opgehouden is. Maar de visie van Calvijn is naar zijn mening te eng, ze sluit teveel uit. Versteeg is geen cessationalist. Het apostelschap is volgens hem nauw verweven met het persoonlijk gekend hebben van Jezus toen Hij op aarde was. Maar dat betekent niet dat God na een bepaalde tijd sommige gaven niet meer aan de gemeente heeft gegeven.

²⁴ Versteeg, *Geest, ambt en uitzicht*, p. 92

²⁵ Dit n.a.v. 1 Timotheüs 5: 17 en Versteegs' commentaar daarop, Versteeg, *Geest, ambt en uitzicht* p. 94, 95.

1.3. Gaven, bedieningen en gemeentezijn volgens de vijfvoudige bediening

Wanneer we spreken over de vijfvoudige bediening wordt daarmee een leiderschapsvorm voor de gemeente van Christus aangeduid die met name gebaseerd is op Efeze 4:11. Maar evenmin als er sprake is van dé gereformeerde visie op ambten, hoewel deze in hoofdlijnen overeenkomt bij de vele gereformeerde vertegenwoordigers, zijn er ook variaties op het thema van de vijfvoudige bediening. Ik kies ervoor om hoofdzakelijk de meest algemeen aanvaarde visie te omschrijven.²⁶

De vijfvoudige bediening heeft een zeer Christocentrische bijbeluitleg als fundament. Alles draait om Hem. God verlangt ernaar dat zijn heerlijkheid de aarde vervuld en ontvouwt zijn plan meer en meer. Terwijl aanvankelijk nog heel veel voor mensen verborgen was, is langzamerhand zijn openbaring verder gegaan. In Jezus heeft Hij zichzelf getoond en de weg geopend naar de Vader. In de tijden erna is de gemeente van Christus langzamerhand afgedwaald van haar hoge roeping. Maar God is begonnen om de kerk opnieuw tot leven te brengen. De reformatie was het begin. Sinds die tijd is meer en meer opnieuw bekend geworden wat al in de eerste gemeenten dagelijkse praktijk was. En in onze dagen lijkt het erop dat God de gemeente tot volle wasdom wil gaan leiden, gezien de vele ontwikkelingen die wereldwijd in alle delen van de christelijke kerken aan de gang zijn. Maar daar is ze nu nog absoluut niet.

De kerk van nu heeft een hoog doel dat zelfs nog verder zal leiden dan de eerste gemeenten hebben mogen kennen en meemaken. Maar als we naar haar kijken zien we een zwakke afbeelding van hoe ze bedoeld is. Een zwak beeld van hoe de eerste gemeente was.

Het doel is: 'de eenheid des geloofs en der volle kennis van de Zoon Gods [bereiken], de mannelijke rijpheid, de maat van de wasdom der volheid van Christus.' (Efeze 4:13)

Om dit te bereiken en tot haar doel te komen moet ze gevormd worden naar het beeld van Christus. Daarvoor staat Hijzelf model.

Benadrukt wordt in deze visie dat Christus deze gaven nooit heeft teruggetrokken. Niets in de Bijbel wijst erop dat deze vijf slechts een tijdelijke functie hadden voor de eerste gemeenten. En het nog steeds voorkomen van deze bedieningen en de gaven in de gemeente is daarmee in tegenspraak. De bedieningen zullen er in ieder geval zijn tot de gemeente die volheid, die volwassenheid bereikt heeft.

Uiteindelijk is Jezus Christus alles waar het om draait. Hij, God, Zoon van de Vader, werd mens. Hij is het Woord van God dat vlees werd. In Hem is alle macht en wijsheid. Hij was de volmaakte dienaar. En in Hem zijn alle bedieningen vertegenwoordigd.

Maar nu Hij zelf niet op aarde is, heeft het Hem goed geacht om, door de Geest, gaven aan de mensen te geven tot opbouw van de gemeente. Daarover lezen we veel in de diverse brieven van Paulus. Elke gave heeft dit doel. Tegelijk heeft Hij ook mensen gegeven die in het bijzonder een taak krijgen in de opbouw van het lichaam. Zij hebben niet alleen gaven ontvangen, maar zijn zelf gaven van Jezus aan zijn gemeente²⁷. Gaven gaf Hij aan de mensen, en Hij heeft zowel apostelen als profeten gegeven, zowel evangelisten als herders en leraars, wordt vermeld in vers 8 en 11 van Efeze 4.

Deze vijf 'soorten' personen, deze vijf verschillende bedieningen, laten ieder een deel zien van de natuur van Christus. In zijn leven op aarde en ook nu in de hemel is dit hoe Hij, de Volmaakte, zichzelf liet zien. Christus is de volheid van de gemeente, de volheid van de bedieningen.

Ieder afzonderlijk zijn deze bedieningen maar beperkt en komen ze niet tot hun recht. Maar wanneer ze op de juiste wijze samen opereren zullen ze als afspiegeling van Christus de gemeente werkelijk kunnen toerusten tot dienstbetoon. Dat zal opbouw van het lichaam van Christus tot gevolg hebben.

²⁶ Zie bijlage 2 voor diverse varianten

²⁷ In Efeze 4:8 is het woord 'domata' gebruikt, dat geschenken of giften betekent.

Het principe is: 'We must first find ourselves in our individual, particular ministries. Then we must strive to lose ourselves in the united expression of the fivefold ministry.'²⁸

Jezus is het fundament waarop door apostelen en profeten, de *fundamentele bedieningen*, een fundament voor gemeenten gelegd wordt. De evangelisten, herders en leraars bouwen daarop verder. Dat zijn de drie *bouwende bedieningen*.

Dit alles laat een mooie eenheid zien. En op deze wijze wordt het Woord, Jezus zelf, zichtbaar in deze wereld. Niemand kan en mag alleen werken. Gebeurt dat toch, dan is onvermijdelijk een bepaalde handicap het gevolg.

Al eeuwenlang is er bijvoorbeeld sprake van dat de apostelen en profeten niet meer zo in beeld zijn. Het gevolg is dat onder andere de evangelisten, herders en leraren zich enorm hebben moeten inspannen om de hiaten te vullen. Dat heeft er voor gezorgd dat ze meer op zich genomen hebben dan waar ze voor gegeven en begaafd zijn.²⁹ En bovendien heeft de gemeente juist die bijzondere aspecten van apostelen en profeten gemist. Zonder vijfvoudige bediening is wel begrip van wie Jezus is mogelijk. Maar het zal veel beperkter zijn. De gemeente zal ongezonde plekken hebben en onvolwassen zijn op veel plaatsen. Minder krachtig en mogelijk lauw.

Om Jezus in zijn *volheid* te leren kennen kunnen we als beperkte mensen niet zonder zijn eigen geschenk dat dit doel heeft: de vijf bedieningen.

Dat de Heere zelf zijn gemeente aan het herstellen is, zodat nieuw en grotere groei zal volgen, betekent dat niet alleen herstel van de apostolische en profetische bediening, maar evengoed die van de evangelist, de herder en leraar. Ook hun bediening heeft nodig dat ze opnieuw tot haar recht komt, dat scheefgroei wordt afgebroken en de oorspronkelijke invulling hersteld.

1.3.1. De vijf bedieningen in het kort³⁰

Elk van de genoemde bedieningen laat het Woord vanuit een iets ander perspectief zien. De apostelen en profeten laten Hem zien als fundament en hoeksteen van alles wat gebouwd wordt. De evangelisten laten Hem aan de wereld zien als Heer en Redder. De herders en leraren laten Hem zien en geven Hem als het Brood van het Leven aan de mensen die ze dienen tot hun voeding³¹

De *apostelen* en *profeten* hebben visie voor het grote geheel en daar ligt zowel hun hart als hun taak. Dat is waarvoor ze aan de gemeente gegeven zijn.

Ze hebben een nauwe samenwerking maar ook elk een eigen plaats. De apostelen ontvangen vanuit het woord, de Bijbel, en door de omgang met het Woord, Jezus, meer inzicht in wie Hij is en wat zijn verlangen voor de gemeente is. Daarom kunnen ze zowel afbreken en verstoren als opbouwen en versterken. Ze zullen vaak een taak van herstel hebben in bestaande gemeenten. Eerst moet het fundament Christus weer helemaal zichtbaar zijn. En als ze Hem weer absoluut centraal hebben gesteld, kan er een nieuwe opbouw beginnen.

De profeten zijn hierin een meer bevestigende factor. Zij bevestigen en vullen aan wat de apostelen leren en tot stand brengen door directe openbaring van God. Zij zijn ook het meest geroepen om in de gemeente andere profetieën te toetsen, aangezien ze een leidende positie op dat 'terrein' hebben.

²⁸ Johnson, p. 17

²⁹ Een voorbeeld is dat van sommige evangelisten wordt verwacht dat ze gemeenten stichten en een goed fundament daarvoor leggen. Dat is niet hun taak. Ze zijn pioniers, maar apostelen en profeten leggen fundamente. (anderzijds blijkt dat sommigen die evangelist worden genoemd eigenlijk apostelen zijn en ook op die wijze werken, hoewel ze zichzelf zo niet zouden noemen. Het wordt dan niet herkend.)

³⁰ Zie voor een meer uitvoerige omschrijving bijlage 3

³¹ N.a.v. Johnson, p. 64

De *evangelisten* hebben een tussenpositie. Ze kunnen zich goed vinden in het grote geheel en het rondreizen van de apostelen en profeten. Maar net zo kunnen ze zich vinden in de gerichtheid van herders en leraars, die meer een specifiek deel van de gemeente op het oog hebben. Ze zijn er om mensen die Hem nog niet kennen Jezus te verkondigen en hen gereed te maken om deel uit te gaan maken van de gemeente.

De *herders* en *leraren* zijn beide sterk gericht op de plaatselijke gemeente. Hun taak is om deze te voeden door de grote lijnen die door apostelen en profeten neergezet zijn op te delen in brokken van eetbare grootte. Zo krijgt ieder gemeentelid de juiste voeding. Ze zijn onmisbaar. Want als de grote lijnen niet toegepast kunnen worden in het dagelijks leven van gemeenteleden kunnen deze niet leren om gewoon christen te *zijn*. Het Woord is dan geen realiteit geworden in hun leven en er wordt dan niet gebouwd op het fundament dat gelegd is. Bovendien is de plaatselijke gemeente het centrum van al het geestelijke leven van het Lichaam van Christus.

Herders zijn meer zorgend. Ze passen het Woord toe in het dagelijks leven van de leden en hebben zorg en overzicht over hen.

Leraren zijn onmisbaar voor de gemeente om niet oppervlakkig te worden en alleen maar gericht te zijn op gaven van de Geest, wonderen en bijzondere ervaringen. Zij zijn nodig om de gemeente kennis te geven, zodat ze niet ten onder zal gaan door onkunde en misleiding.

Deze bovengenoemde plaatsing van bedieningen vinden we ook terug in de volgorde die te vinden is in 1 Korinthe 12:28 en Efeze 4:11. Eerst worden de fundamentele en vervolgens de bouwende bedieningen vermeld.

Zoals de apostelen en profeten visie en zorg voor het grote geheel hebben, zo kennen de herders en leraren dat voor de plaatselijke groep, de individuen.

Het is niet zo dat de éne taak hoger of beter is dan de ander. Nooit is het de bedoeling dat een persoon die een bediening is deze belangrijker moet vinden dan een andere bediening. Dat komt echter wel vaak voor, zowel bij bedieningen als bij gaven die gemeenteleden hebben ontvangen. Dit wordt gavenprojectie genoemd.³² Iemand met een bepaalde bediening of taak vindt datgene wat God op zijn hart heeft gelegd iets dat voor iedere christen zou moeten gelden. Vervolgens wordt zijn eigen unieke taak dan een ijkpunt voor anderen die helemaal die taak en gedrevenheid niet kennen of hoeven te hebben.

Het is een groeitraject om als bedieningen elkaar werkelijk goed te leren kennen en te leren aanvullen. Want ook voor deze gaven geldt: ze zijn aan een ieder afzonderlijk gegeven naar de mate waarin Christus haar schenkt (Efeze 4: 7). Dat betekent dat geen apostel of herder hetzelfde is. En dat betekent ook dat de individuele bedieningen, die allen iets van Christus laten zien en daardoor overlap kennen, soms sterk op elkaar kunnen lijken. Het komt niet vaak voor dat iemand werkelijk honderd procent één bediening heeft. Een apostel zal vaak kenmerken van andere bedieningen hebben. Een evangelist kan sterk profetisch zijn. Of een leraar is ook duidelijk herder. Dat is geheel de keuze van Christus. Hij geeft wat nodig is voor een bepaalde plaats en taak. Dat zal dan ook zichtbaar worden in een persoon. Anderen zijn bijvoorbeeld eerst een herder en later worden ze een leraar die de wereld over reist om de gemeente wereldwijd te dienen.

³² o.a. Simson, p. 144

1.3.2. Geestesgaven, bedieningen en werkingen

God heeft de gemeente niet alleen bedieningen gegeven. Het is belangrijk om dit helder voor ogen te zien, aangezien velen vast zijn gelopen in het niet begrijpen van de structuren die God heeft gegeven. 1 Korinthe 12: 4-6 laat zien dat God verschillende gaven heeft gegeven aan de gemeente. Dat zijn de geestesgaven; de vijf bedieningen en tenslotte werkingen.

Geestesgaven zijn de hulpmiddelen of gereedschappen die God elke christen geeft, gericht op zijn of haar specifieke taak, tot opbouw van de gemeente. Paulus geeft bovendien aan dat ernaar gestreefd dient te worden (1 Korinthe 14:1) Ze zijn je geestelijke zintuigen en 'lichaams'functies die je nodig hebt voor je bediening, bijvoorbeeld je geestelijke ogen, handen enzovoorts. Dit ondersteunen van taken (of bedieningen, zoals in het christelijk jargon vaak door elkaar gebruikt wordt) moet echter niet verward worden met één van de vijf bedieningen. Een profeet heeft de gave van profetie, maar niet ieder met de gave van profetie is een profeet.

Globaal gezien kunnen de gaven in drie groepen opgedeeld worden:

1. *Uitingsgaven*: Profetie, spreken in tongen, uitleg van tongen.
2. *Openbaringsgaven*: Woorden van wijsheid, woorden van kennis, onderscheiden van geesten.
3. *Gaven van kracht*: Werken van wonderen (door een bevel of door wachten in geloof), gave van geloof, gaven van genezing.

Bij werkingen kan gedacht worden aan allerlei manieren waarop de Geest met verschijnselen van zijn kracht aanwezig is, zoals het geluid van hevige wind en de vuurvlammen die bij het pinksterfeest merkbaar werden. Of tintelingen in lichaamsdelen, trillen, schudden, een warmtegloed.³³

Al deze zaken zijn van dezelfde Geest, die van de rijkdommen van Christus genomen heeft om ons verder te onderwijzen en de wereld te overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel (Johannes 16:5-15).

1.3.3. Oudsten, diakenen en de vijfvoudige bediening

Naast de vijfvoudige bediening wordt de plaatselijke gemeente van Christus geleid door oudsten. Zij zijn personen die door hun levenswandel met God hebben laten zien dat ze geschikt zijn om de plaatselijke gemeente met de herders en leraren te leiden. Vaak worden ze door apostelen met handoplegging bevestigd. In het Nieuwe Testament blijkt dat in hun midden enkele personen met een bediening waren, terwijl anderen dat niet hadden.³⁴

Ter ondersteuning van de oudsten zijn diakenen aangesteld. Hun belangrijke taak lijkt de praktische zorg voor armen en zwakkeren in de gemeente zijn geweest, maar ze kunnen ook oudsten of bijvoorbeeld apostelen of profeten ondersteunen.

³³ Zie voor een verdere omschrijving van werkingen van de Heilige Geest: Pieterman, p. 20, 21

³⁴ Zie bijvoorbeeld Handelingen 15:22 en 32. Judas en Silas zijn vermoedelijk zelf ook oudsten geweest. Petrus verwijst in 1 Petrus 5: 1 naar zichzelf als medeoudste.

Er is een kenmerkend onderscheid tussen de bedieningen en de andere oudsten en de diakenen. Oudsten en diakenen zijn functies, door mensen aangesteld en ingevuld onder de autoriteit van de vijf bedieningen, terwijl de bedieningen alleen door God zelf gegeven worden. Niemand kan zelf verlangen naar een bediening of zeggen dat hij deze heeft. Het is God alleen die dat geeft en dan zal dit in iemands leven zichtbaar kunnen worden. Het wordt dan bevestigd doordat een persoon in de gemeente voor de plaats waarvoor God Hem aangesteld heeft autoriteit blijkt te hebben en aanvaard wordt door de gemeente.

Aangezien bedieningen door God gegeven zijn kunnen ze levenslang 'gelden', hoewel de praktijk laat zien dat God een bediening soms ook verandert of aanvult. Over oudsten en diakenen verschillen de meningen. Sommigen vinden dat iemand als hij eenmaal oudste of diaken is dat ook zijn verdere leven blijft. Maar in veel gemeenten ziet men het als goed en gezond als een oudste of diaken na verloop van tijd zijn taak weer teruggeeft. Hiervoor kunnen termijnen gesteld worden, maar vaak gaat men daarin ook af op wat God door de tijd heen duidelijk lijkt te maken. Als het tijd is om iets anders te gaan doen is gehoorzaamheid het beste. Hetzelfde geldt wanneer God aangeeft dat iemand trouw op zijn plaats dient te blijven.

Er zijn eveneens verschillende meningen over de vraag of vrouwen als oudsten of op andere manieren leidinggevend mogen zijn. Meestal wordt aangegeven dat oudsten mannen dienen te zijn, met name naar aanleiding van 1 Timotheüs 3. Als men toch van mening is dat een vrouw mag leiding geven, is daaraan nagenoeg altijd de voorwaarde verbonden dat zij dan onder het gezag van haar man leiding geeft, zodat ze uiteindelijk onder zijn bedekking staat en hij onder het gezag van Christus. Dat is een geestelijke principe dat God in de schepping heeft gelegd.

Bij de vijfvoudige bediening zijn taken in de gemeente minder exclusief aan enkele personen toebedeeld, zoals bij Calvijn het geval is. Doorgaans laat men de oudsten het avondmaal en het dopen leiden, maar dat is meer om uitwassen te voorkomen dan vanwege de reden dat andere christenen dat niet zouden mogen. Vaak is het gebruikelijk voor gemeenteleden om ook op huiskringen avondmaal te vieren. Dit is zeker het geval wanneer sprake is van een huisgemeentennetwerk.

De prediking en het leiden van de bijeenkomsten gebeurt vaak onder gezag van de oudsten, maar zij laten daarin anderen ook een rol spelen. Als iemand bijvoorbeeld de gave van onderwijs heeft, kan hij ook preken in een dienst. Evenzo kan het voorkomen dat iemand preekt om te oefenen en te zien of hij een gave op dat gebied heeft.

Over het spreken van vrouwen in de gemeente bestaan verschillende opvattingen. In het bekende gedeelte van 1 Korinthe 14:34-36 lijkt duidelijk aangegeven te worden dat de vrouwen in de samenkomst moeten zwijgen. Er kunnen echter ook kanttekeningen bij geplaatst worden, aangezien Paulus hier reageert op misstanden in de gemeente. Uit 1 Korinthe 11: 5 zou bovendien afgeleid kunnen worden dat een vrouw wel eens bidt of profeteert in het openbaar, hoewel niet zeker is of het hier gaat om de samenkomsten. In ieder geval is duidelijk dat de vrouw onderworpen dient te zijn aan de man, zoals de wet ook zegt. In het geval van Korinthe betekende dit dat ze moet zwijgen in de samenkomsten. Mogelijk is dat voor alle tijden, mogelijk ook niet.³⁵

³⁵ NIV, kanttekening bij 1 Korinthe 14: 34-35. Overzicht van mogelijke interpretaties:

- 1) deze instelling is universeel en voor alle tijden.
- 2) In dit speciale geval lieten de vrouwen in Korinthe geen respect voor hun man zien als ze in het openbaar spraken.
- 3) De vrouwen in Korinthe verstoorden de samenkomsten door hun geklets. De mannen kenden vaak de gangbare handelstaal en hadden onderwijs in de Thora gehad. De vrouwen hadden dit meestal niet gehad. Daardoor begrepen ze niet alles. Vervolgens gingen ze dan in hun eigen dialect praten. In plaats van in de samenkomst hun man hardop om uitleg te vragen en daarmee de bijeenkomst te verstoren konden ze dat beter thuis doen.

Binnen het gedachtegoed van de vijfvoudige bediening lijkt de mogelijkheid open te zijn dat de vrouw spreekt in de gemeente. Men hoeft namelijk niet persé oudste of voorganger te zijn om te mogen preken. We zien in het Nieuwe Testament dat God ook vrouwen een bediening geeft. Dit gebeurde bijvoorbeeld bij de vier dochters van Filippus, de evangelist. Zij waren profetessen (Handelingen 21: 8, 9). Zo kan Hij naar verwachting ook de bediening van lerares geven. Daarbij is opnieuw het principe van toepassing dat een vrouw haar bediening uitoefent onder bedekking van een man.³⁶

1.3.4. De praktische toepassing in gemeenten

Aangezien de vijfvoudige bediening niet bedoeld is als alleen maar een theologisch principe. Ze dient realiteit te zijn in de gemeenten. Daarom is het van belang om te weten hoe ze in de praktijk tot uiting kan komen. Dit gedeelte en de volgende hoofdstukken zullen daar verder op ingaan.

De praktijk in een gemeente waar de vijfvoudige bediening al functioneert

Wanneer in een gemeente de vijfvoudige bediening op een gezonde wijze functioneert zal niet alles volmaakt zijn. Maar wel zullen de bedieningen elkaar aanvullen, corrigeren en versterken. Dat houdt de gemeente vitaal. *Als* er dan fouten zijn, worden deze goed en in openheid naar God en elkaar opgelost. Wanneer de leden toegewijd willen zijn aan Christus zullen ze groeien naar geestelijke volwassenheid en zelf ook veel vrucht dragen. En dat betekent weer dat de gemeente niet alleen in kwaliteit, maar ook in kwantiteit groeit. Nieuwe leiders zullen nodig zijn, mogelijk ook nieuwe structuren. Geleid door de Geest, die de apostelen en profeten structuren en vormen duidelijk maakt voor vergroting van het fundament, zal daarin verdere groei kunnen komen.

De vijfvoudige bediening kent het principe van eenvoudige vermenigvuldiging: iedere leider herkent bedieningen in anderen en helpt hen weer om dat te ontwikkelen.³⁷ Zo kan de gemeente sterk groeien, zonder op een gegeven moment vast te lopen in een gebrek aan leiders, omdat bijbelscholen en universitaire opleidingen nu eenmaal een beperkte capaciteit hebben.³⁸ Dat betekent niet dat scholing niet nuttig is, maar wel dat ze op een juiste manier als gereedschap en niet altijd als voorafgaande vereiste om leiding te geven gebruikt moet worden.

Toepassing in een gemeente waar de vijfvoudige bediening nog niet functioneert

In deze tijd functioneert de vijfvoudige bediening in veel gemeenten niet. Of men kent het gedeeltelijk en probeert een paar aspecten toe te passen. In beide gevallen zal veel herzien moeten worden om de vijf bedieningen werkelijk tot hun recht te laten komen.

Dit betreft herziening van het beeld van hoe de gemeente geleid hoort te worden, verdere groei in het leren zien hoe concreet Jezus zijn gemeente leidt in de alledaagse dingen en tenslotte groei in het toepassen en ruimte geven aan deze structuur in de praktijk van de gemeente.

De meningen over hoe de vijfvoudige bediening in een gemeente toegepast kan worden zijn soms wat verdeeld, maar één ding staat vast: men moet bereid zijn om de oude structuren en vormen los te laten en met een open houding een proces ingaan. Daarna zal zichtbaar worden wat vernieuwd dient te worden en wat kan blijven.

³⁶ Calvijn geeft in zijn commentaar op dit gedeelte aan dat naar zijn idee deze dochters hun bediening waarschijnlijk binnenshuis, of in ieder geval niet in de samenkomsten, hebben uitgevoerd.

³⁷ Simson, p. 138 - 140

³⁸ Simson, schema p. 137

Zoals bij alles in deze wereld heeft groei tijd nodig. Het is daarom goed om te verwachten dat alles eerst in de kinderschoenen zal staan en veel nog onduidelijk of verwarrend is. Maar na verloop van tijd zal er meer evenwicht komen en groeit de gemeente naar meer volwassenheid.

Het belangrijkste in dit hele proces is dat God absoluut centraal staat. Hij leidt de gemeente, Hij zal dus ook duidelijk maken wat belangrijk is op welk moment. Er moet voor gewaakt worden dat de vijfvoudige bediening als weer een nieuw programma voor gemeenteleiding wordt gezien. Het is geen managementmodel, het is een basaal principe van dienstbaarheid aan de gemeente dat er altijd al was, maar is ondergesneeuwd.

Eerst zal waarschijnlijk de traditionele ambtenstructuur de vorm van leiding in de gemeente zijn. Het is goed als juist deze leiders, als gezagdragers in de gemeente, zich gaan verdiepen in de vijfvoudige bediening en, meer nog, veel tijd besteden aan het samen zoeken van Gods wil voor de gemeente. Hij zal dan wegen gaan wijzen. Mensen die al functioneren in een bediening in een andere gemeente kunnen hen ook goed bijbels onderwijs geven. Zij kunnen helpen om in de gemeente de bedieningen te gaan herkennen.

Na verloop van tijd heeft de gemeenteleiding meer geleerd en zal ze ook meer 'bedieningsgericht' gaan kijken en zoeken. Ze kan dan zelf de gemeente hierin gaan onderwijzen en voorgaan.

Grimes geeft in zijn cursus aan dat elke gelovige zijn plaats dient te vinden in het lichaam van Christus, de gaven van de Geest leert gebruiken, de vrucht van de Geest gaat voortbrengen en als gevolg de gaven en vrucht van de Geest vruchten van eeuwig leven gaat voortbrengen.³⁹ Dat geldt des te meer voor de bedieningen: ze dienen herkend te worden, maar dan volgt voor de betrokken persoon nog een periode van training, proberen en groeien.

Steeds weer zal gelden: blijf dicht bij de Heere, zoek Hem in alles, wees vrijmoedig én waakzaam en volhard. Na verloop van jaren zal langzaam deze vorm van gemeentezijn meer zichtbaar worden en vruchten beginnen af te werpen.

Veel gemeenteleden zullen moeite hebben met de veranderingen. Ga in liefde met elkaar om, leg beweegredenen uit en gebruik geen terminologie die onnodig afstand schept. Maar durf op een gegeven moment, als God dat wijst, ook bepaalde stappen te zetten naar verandering.

Het hoeft niet persé zo te zijn dat bijvoorbeeld de invulling van de samenkomsten in alles totaal anders wordt. Evengoed zal er prediking zijn, zal God aanbeden worden in gebed en zingen, zullen gaven verzameld worden in collecten en zal men samen avondmaal vieren. Alleen zal geleidelijk hierin wel de taakverdeling veranderen en kan er ook meer ruimte komen voor profetie, woorden van kennis en dergelijke. Het precieze verloop hangt af van hoe Christus zijn gemeente leidt door de bedieningen en de bereidheid die er is om Hem daarin te volgen.

Hoe herken je een bediening en wordt deze bevestigd in een gemeente?

Het herkennen van bedieningen in de gemeente is niet alleen een kwestie van wat de betrokken persoon zelf over zichzelf denkt en waarneemt. Een voorbeeld: niet ieder die denkt een leraar te zijn is dat ook. Het is God die mensen geeft als bedieningen, wij hoeven mensen niet in een positie aan te stellen of te kiezen wie waar een bediening heeft.⁴⁰

Je moet de plaats die God je heeft gegeven in de gemeente accepteren. God is hierin Soeverein. Door Hem wordt het lichaam opgebouwd en alles op de juiste plaats gehouden (Efeze 4: 16). Zoek er dan ook niet naar om een andere persoon met een andere bediening te zijn, maar leef en handel

³⁹ Zie Bijlage 5 en Grimes, part I, lesson 2

⁴⁰ Zie o.a. 1 Korinthe 12: 18

vanuit de positie die je hebt gekregen. Als het God goeddunkt kan Hij je altijd een andere taak of plaats geven, maar dat is niet aan jezelf.

Een bediening dient door de gemeente herkend te worden. Dit gebeurt allereerst door mensen in de gemeente die al een bediening hebben. Zij herkennen dit in anderen en kunnen hen daarin verder leiden. Zo heeft Paulus Timotheüs als een vader onderwijs gegeven.⁴¹ Apostelen herkennen en onderwijzen apostelen, profeten doen hetzelfde bij profeten, enzovoorts.

Maar ook wordt de bediening als het goed is zichtbaar in de autoriteit die de persoon heeft in wat hij doet. Wanneer de één onderwijst, kan het goed zijn, maar werkt het niet altijd veel uit. Hij is geen leraar. Bij sommige mensen blijkt echter dat hun woorden, hoewel ze soms niet eens zo welbespraakt zijn, met kracht doordringen in de levens van andere mensen. Dan is er sprake van een autoriteit die door de Geest gegeven wordt. Zo kun je in iemands leven een bepaalde lijn zien die erop lijkt te wijzen dat hij een bediening heeft.

Aangezien God mensen aanstelt voor een bepaalde plaats zal ook daarbinnen hun autoriteit zichtbaar worden. Sommigen zullen veel profeteren in kringen aan huis, maar niet geplaatst zijn om in grote samenkomsten of regionale verbanden profeet te zijn. Dit dient men ook te overwegen bij het herkennen van een bediening.

Wanneer mensen gaan handelen kan hun bediening zichtbaar worden. Want als God er zegen over geeft is dat een bevestiging van de bediening. Dat is hetzelfde wat we zien bij de geestesgaven: als iemand denkt een bepaalde gave te hebben kun je daarin gaan oefenen. Als we nieuw gereedschap krijgen is het nodig om te leren hoe je daarmee kunt werken. Door de tijd heen zul je het steeds beter en meer accuraat gaan hanteren. Het is niet nodig om heel krampachtig met het al dan niet hebben van gaven of bedieningen om te gaan.

Verder kan door profeten en mensen met een profetische gave richtinggevende profetie gesproken worden en door de Geest getuigt worden van de bediening die iemand heeft gekregen.⁴² Eventueel kan deze bediening bevestigd worden door handenoplegging (1 Timotheüs 4: 14,15).

Het is mogelijk dat mensen die een bediening van God ontvangen hebben deze begraven.⁴³ Ze doen er niets mee, weten misschien ook niet wat ze ermee zouden moeten. Dat komt veel voor, met name in gemeenten waar men niet zo bekend is met geestesgaven. Als iemand niet aan de slag gaat en gaat zoeken naar wat God hem gegeven heeft, zal hij niet snel ontdekken wat het is. Het kan goed zijn om je te realiseren dat je, net als in de gelijkenis van de talenten (Mattheüs 25) ermee kunt handelen of het kunt begraven.

Echter, in alle gevallen blijft het mogelijk dat God iemand nadrukkelijk in een positie zet, zoals Hij bijvoorbeeld bij Paulus deed, ook als diegene het zelf niet zocht.

Sommigen zijn van mening dat het goed kan zijn om mensen met een bediening ook te noemen naar hun bediening. Zo zijn de bedieningen meer herkenbaar en heeft de gemeente duidelijkheid.⁴⁴ Er moet dan wel alertheid zijn voor de valkuil van persoonsverheerlijking.

⁴¹ De brieven aan Timotheüs zijn vol onderwijs om een goede apostel te worden. Paulus heeft Timotheüs zijn kennis toevertrouwd, zodat Timotheüs dat weer aan anderen kan onderwijzen.

⁴² O.a. Grimes, part II, lesson 9, p.3 en Johnson, p. 46.

Zo werden Paulus en Barnabas uitgezonden en bevestigd in de bediening die ze al hadden door profetie van leiders in Antiochië (Handelingen 13: 1-5).

⁴³ Grimes, part II, lesson 9, p. 4

⁴⁴ Grimes, part I, lesson 2, p. 4 en Eberle hoofdstuk 6, met name p. 30

1.4. Evaluatie van de diverse visies

In het voorgaande is al veel gezegd en tussen de regels door geconcludeerd. In deze paragraaf wil ik dan ook niet nog eens uitgebreid alles gaan herhalen, maar mijn positie in grote lijnen neerzetten.

Ik heb veel waardering voor Calvijn en zijn denken, hoewel ik in verschillende dingen met hem van mening verschil. Zijn radicale denken en geloven zijn een zeer uitzonderlijke en moedige stap uit de veiligheid van de grote groep geweest, in vertrouwen op en geroepen door zijn Heiland. De Reformatie heeft veel goede hervorming in de kerk gebracht. Maar tegelijk is het goed om te beseffen dat op andere terreinen veel waarheden nog versluierd zijn gebleven. God begon zijn kerk terug te roepen, maar heeft niet alles in één keer veranderd. In de eeuwen die erop gevolgd zijn zien we hoe Hij meer en meer zijn wil en leiding opnieuw openbaart.

Calvijn mocht, geleid door de Heilige Geest, in zijn grondige studie van de Bijbel en zijn omgang met God, veel leren en herontdekken. Op andere terreinen bleef veel nog verborgen. De vijfvoudige bediening en de aanwezigheid van de geestesgaven in de gemeente lijkt mij één zo'n gebied. Het beperken van de aanwezigheid van de geestesgaven tot de eerste periode van gemeentezijn en bijzondere situaties is oprecht gemeend uitgesproken. Ondertussen lijkt die beperking veel groei te hebben belemmerd en zo indirect grote gevolgen te hebben gehad.

Versteeg heeft hier al meer oog voor, maar sluit tegelijk ook in veel dingen nog dicht aan bij het gereformeerde denken. Dat is niet verkeerd, maar kan soms wel beperkend zijn.

In de praktijk maak ik mee dat de geestesgaven absoluut niet opgehouden zijn. De positie van Calvijn is daarmee onhoudbaar geworden.

Maar hoe is het dan wel? Betekent dit automatisch dat de vijfvoudige bediening dan waar is? De verschillende 'opsommingen' van geestesgaven die genoemd worden in het Nieuwe Testament geven ruimte voor verschillende visies. De één ziet ze als een precieze blauwdruk voor de gemeente, de ander als een indicatie dat vele gaven gegeven zijn, die je net zo goed allemaal bedieningen zou kunnen noemen. Eén ding lijkt voor mij duidelijk te zijn: Jezus heeft de vijf bedieningen aan de gemeente gegeven tot haar opbouw. Er zijn veel varianten daar omheen te bedenken, maar deze hoofdlijn blijft staan.⁴⁵ De bedieningen zijn geen 'merkwaardige leer uit de koker van christelijke randgroeperingen en bepaalde kerkgenootschappen', maar 'behoren tot het fundamentele onderwijs van het Nieuwe Testament'.⁴⁶

Op basis van wat ik weergegeven heb stel ik dat een theologische en praktische onderbouwing van de vijfvoudige bediening zeker mogelijk is. De vijf bedieningen die specifiek in Efeze 4:11 worden genoemd zijn niet op één lijn te zetten met de gaven en functies die we op andere plaatsen in het Nieuwe Testament vinden.

Dit sluit verwarring helaas niet uit. Ieder denkt of weet weer iets anders. Voorstanders van de vijfvoudige bediening kunnen soms tamelijk ongenueanceerd zijn of schijnbaar vanuit emotie spreken. Voor sommigen is dat reden genoeg om de hele visie af te schrijven. Maar een zwakke onderbouwing betekent niet automatisch dat alles onwaar is.

Anderzijds steunen vele anderen weer eenzijdig op hun menselijk denkvermogen. Als iets theoretisch lijkt te kloppen wordt het als waar gezien. Dit is een ongenueanceerdheid van de andere zijde, die vaak niet wordt gezien. Zo kan men in theorie onderbouwen dat de geestesgaven zijn opgehouden, maar in de praktijk blijkt dat dit toch niet juist is.

Onvolmaakt is ons kennen, laten we dan ook nederig zijn. Mensen die voornamelijk hun emotie voorop zetten en personen die meer op hun verstand vertrouwen horen elkaar aan te vullen.

⁴⁵ Zie ook bijlage 1: varianten op de vijfvoudige bediening.

⁴⁶ Simson, p. 138

We hebben God nodig om de waarheid te leren kennen. Om te leren hoe Hij zijn gemeente wil leiden. Jezus heeft ons onder andere daarvoor zijn Heilige Geest beloofd. Hij wil ons de weg wijzen tot de volle waarheid en Christus verheerlijken door uit het Zijne te nemen en het ons te verkondigen (Johannes 16:12-15). Door de eeuwen heen hebben we verleerd om te leven zoals de eerste christenen leefden: vurig, vol van de Heilige Geest. Ze waren mensen die de wereld om hen heen veranderden doordat ze de volheid van Christus een beetje lieten zien. Nu zien en weten we vaak niet meer wat Christus allemaal schenkt door de Geest. We jagen vaak niet meer zo naar hogere gaven om anderen meer te kunnen dienen en dichter bij Gods plan te leven. Bovendien bedroeven we de Heilige Geest door bepaalde zaken te ontkennen. Of door alles buiten de deur te houden wat anders is dan we gewend zijn, uit angst voor uitwassen en valkuilen. Dat kan gebeuren in een oprecht streven om God met ons hele hart te dienen. Dat zijn belangrijke redenen voor het ondergesneeuwd raken van de bedieningen. Maar God is een omgekeerde beweging in gang aan het zetten.

Het is niet vreemd dat we moeten wennen aan wat lang verborgen is geweest. Het opnieuw gaan toepassen van de vijf bedieningen is een proces. God wil ons daarin echter onderwijzen. Dan leren we om niet alleen met ons natuurlijke verstand te kijken naar natuurlijke dingen, maar met geestelijke zintuigen naar geestelijke principes.⁴⁷ Wanneer we dicht bij God zijn en ons onderwerpen aan zijn leiding, *onvoorwaardelijk*, leert Hij ons in de praktijk de verdere toepassing van de bedieningen.

⁴⁷ Zie o.a. Efeze 1: 16-23

Hoofdstuk 2

De vijfvoudige bediening in de praktijk van enkele gemeenten

2. De vijfvoudige bediening in de praktijk van enkele gemeenten.

In Nederland zijn in de gemeente van Christus drie posities te onderscheiden ten opzichte van de vijfvoudige bediening:⁴⁸

1. Gemeenten waar ze niet functioneren. In Nederland bijvoorbeeld de meeste kerken met een reformatorische ambtenstructuur.
2. Gemeenten waar men al wel meer open staat voor de bedieningen, maar waar deze nog niet zo in de praktijk functioneren. Wijk 3 van de Hervormde Gemeente Nunspeet is daar een voorbeeld van. Men heeft daar voorzichtige interesse in het thema. Een ander voorbeeld is Evangelische Gemeente Jozua te Dordrecht, die al wat meer bekend en vertrouwd is met gavengericht gemeentezijn, maar waar de bedieningen nog niet tot de gemeentestructuur behoren.
3. Gemeenten die functioneren volgens het bedieningenmodel. Deze zijn schaars in Nederland. Een voorbeeld is Volle Evangelie Gemeenschap Nehemia in Zwijndrecht.

Dit hoofdstuk bevat een korte rondreis door de drie bovengenoemde gemeenten. Elk ervan heeft op een eigen manier kennis van of ervaring met de vijfvoudige bediening. Ze zijn gekozen als een vertegenwoordiging van positie 2 en 3. Doel hiervan is om meer inzicht te krijgen in het al dan niet functioneren van de vijfvoudige bediening in de praktijk van deze gemeenten en daaruit lessen te leren. De eerstgenoemde positie is naar mijn mening tamelijk goed bekend en kan bovendien geen licht werpen op de wijze waarop de bedieningen functioneren. Deze heb ik om die reden niet verder uitgewerkt.

Aan het einde van het hoofdstuk worden uit dit geheel een paar vereisten en valkuilen gedistilleerd voor het toepassen van de bedieningen en een aantal algemene conclusies getrokken.

⁴⁸ Zie ook paragraaf 1.3.4

2.1. Hervormde Gemeente Nunspeet, wijk 3

2.1.1. Overzicht van de gemeente

De Hervormde Gemeente Nunspeet is een tamelijk grote gemeente. Zij is opgedeeld in zes wijken en heeft ook zes predikanten. De wijkgemeenten zijn van diverse signatuur. Sommigen hebben een predikant behorend tot de Gereformeerde Bond, anderen hebben een predikant behorend tot de Confessionele Vereniging.

Wijk 3 heeft een predikant die tot de Gereformeerde Bond wordt gerekend: ds. M.D. Geuze.⁴⁹ Deze wijkgemeente staat evenals de andere wijkgemeenten in de traditie van de Reformatie. Zij waardeert deze achtergrond, maar staat ook open voor de gaven van de Heilige Geest, voorbede onder handoplegging, ziekenzalving en dergelijke. Centraal staan God en Zijn genade.

Leiding en structuur

De Hervormde Gemeente Nunspeet heeft de kerkelijke structuur van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN). De zes wijkgemeenten hebben elk een kerkenraad, die afgevaardigden sturen naar de algemene kerkenraad. Vanuit deze algemene kerkenraad worden weer afgevaardigden gezonden naar de classis en vanuit de classis naar de generale synode.

Elke kerkenraad bestaat uit een predikant, ouderlingen, ouderling-kerkrentmeesters/ kerkvoogden en diakenen. Met elkaar leiden zij de wijkgemeente en zijn zij verantwoordelijk voor haar. De predikant gaat voor in de kerkdiensten en leidt de diensten, waarin de Heilige Doop bediend en het Heilig Avondmaal gevierd wordt.

De wijkgemeente is opgedeeld in secties van enkele straten. Voor elke sectie is een ouderling samen met een diaken aangesteld om deze te dienen: de mensen te bezoeken en dergelijke. Sommige ouderlingen hebben een bijzondere taak als jeugdouderling of als ouderling voor zending en evangelisatie. Eén diaken heeft het jeugddiakenschap als taak.

De gemeente kent verschillende vormen van verenigingswerk. Verder is er een aanbod aan zondagsschool, kinder-, tiener- en jeugdwerk in de vorm van clubs en catechisaties. De eerste vallen allen onder verantwoordelijkheid van de jeugdraad en de catechisaties onder verantwoordelijkheid van de wijkkerkenraad.

Er wordt steun verleend aan zendelingen en evangelisatieprojecten in Nederland.

Bijeenkomsten

Elke zondag zijn er in elk kerkgebouw twee diensten. Het is de gewoonte, dat predikanten vanuit zowel de Gereformeerde Bond als de Confessionele modaliteit voorgaan in één van beide diensten. De diensten kennen de gebruikelijke orde van dienst met votum en groet, verschillende gebeden, wetslezing of geloofsbelijdenis, verschillende psalmen en gezangen, Schriftlezing, prediking en de zegen.

⁴⁹ Voor het verzamelen van de benodigde informatie voor dit gedeelte en de verder verkenning van de vraag naar de toepassing van de bedieningen in reformatorisch gemeenten ben ik in gesprek gegaan met ds. Geuze. Hij heeft zich in het thema verdiept en acht de bedieningen in de gemeente onmisbaar. Ik heb veel gesprekken gevoerd met vrienden en bekenden die evenals ikzelf uit deze gemeenten komen. Tenslotte heb ik ook gezocht naar reformatorische literatuur en artikelen die ingaan op het thema.

Vijf of zesmaal per jaar zijn er doopdiensten, waarin de kinderen van gemeenteleden of mensen die tot geloof zijn gekomen gedoopt worden door besprenkeling.

Het Heilig Avondmaal wordt viermaal per jaar gevierd. De prediking in de diensten er omheen sluit erop aan. Men wil zo zuiver mogelijk met deze door de Heere Jezus ingestelde maaltijd omgaan en dringt daarom aan op zelfonderzoek en op God gericht zijn. De kerkenraad ziet erop toe dat mensen met een zichtbaar verkeerde levenswandel niet deelnemen aan het Avondmaal.

2.1.2. De vijfvoudige bediening

De Hervormde Gemeente Nunspeet kent de vijfvoudige bediening niet. Maar de bedieningen zijn niet geheel onbekend. Er zijn herders en leraars, ouderlingen en diakenen, maar (nog) geen apostelen, profeten en evangelisten. Ds. Geuze heeft studie gemaakt van de bedieningen en vraagt hier aandacht voor in woord en geschrift.

In de gemeente is ruimte om nieuwe dingen te leren. Er is bijvoorbeeld een Gavenkring, die zich drie jaar heeft bezig gehouden heeft met de gave/dienst van genezing en die zich nu gaat bezinnen op en bidden om de gave van de profetie. In de gemeente is er de mogelijkheid om bij ziekte zalving met olie en voorbede onder handoplegging te ontvangen, zoals genoemd wordt in Jakobus 5.

Er is ook aandacht voor gavengericht gemeentezijn. Een broeder met gaven voor evangelisatie is aangesteld als ouderling voor zending en evangelisatie.

De predikant benadrukt dat allereerst Bijbels onderwijs nodig is. De gemeenteleiding en gemeenteleden kunnen dan visie gaan ontwikkelen en ook gaan rondkijken in de praktijk bij andere gemeenten. Er is zoveel te leren van andere christenen die hierin al ervaring hebben.

En dan komt het moment dat iets nieuws langzamerhand toegepast gaat worden. Dat traject heeft tijd nodig. Niet altijd is de tijd er rijp voor.

Ds. Geuze neemt persoonlijk deel aan een kring van broeders, die bidt om het herstel van Gods ene gemeente en om het herstel van de bedieningen. Daarin worden deze bedieningen langzamerhand zichtbaar. Hij onderstreept dat gebed om het herstel van de bedieningen in de gemeente van belang is.

In zijn preken en spreken zoekt hij ernaar om dicht bij de Bijbel en dicht bij de beleving van de gemeenteleden te blijven. Het is niet nodig om termen te gebruiken die ver van gemeenteleden afstaan of afschrikken. Het gaat erom dat ze gaan zien wat God onderwijst en daarin leren geloven en daarnaar leren handelen.

2.1.3. Evaluatie

De Hervormde Gemeente Nunspeet is een gemeente, die bereid is om nieuwe dingen te leren ter verrijking van wat goed is in de traditie die men kent. Er begint meer kennis en inzicht te komen in onder andere de gaven van de Geest en de bedieningen van Christus. Maar het staat nog in de kinderschoenen. Veel is nog onbekend. Het zal tijd nodig hebben om daarin te groeien.

2.2. Evangelische gemeente Jozua, Dordrecht

2.2.1. Overzicht van de gemeente

Evangelische gemeente Jozua is een jonge gemeente in Dordrecht. Ze bestaat nu ongeveer vijftien jaar. De gemeente groeit snel. Meer dan 700 mensen zijn lid en vele anderen zijn belangstellend. In haar naamgeving, 'Jozua, een kerk in beweging', laat ze zien wat ze wil zijn: een heenwijzing naar Jezus – Jeshua – Jozua, 'Hij die redt. Het is daadwerkelijk een gemeente die in beweging is, niet stilstaat of tevreden is met hoe goed ze het nu heeft.

In tien waarden omschrijft ze waar ze voor staat. De gemeente wil gericht zijn op God in alles. Hem het allerbeste geven, inclusief talenten, gaven en materiële middelen. Ze wil midden in de wereld staan. Goed bijbels onderwijs is belangrijk, evenals aanbidding van de Heere.

Jozua werkt gavengericht. Ze wil dat de leden elkaar dienen met hun gaven, erin kunnen groeien en elkaar opbouwen. Wanneer nieuwe oudsten of andere leiders nodig zijn wordt allereerst gezocht welke gaven nodig zijn om vervolgens op zoek te gaan naar mensen met die specifieke gaven.

Leiding en structuur

Jozua wordt geleid door een team van tenminste drie oudsten. Zij dragen gezamenlijk de verantwoordelijkheid. De voorganger, Gerard Krielaart, is één van de oudsten. Hij houdt het algemeen overzicht en zorgt voor de dagelijkse leiding van de gemeente.

Elke oudste heeft verantwoordelijkheid voor een aantal taken in de gemeente.

Leiders zijn ondergeschikt aan de oudsten. Ze helpen hen met de taken waar ze verantwoordelijk voor zijn. Er is een onderscheid tussen herderlijke en praktische leiders.

Assistenten zijn weer ondergeschikt aan de leiders en hebben een assiserende taak.

De gemeente is opgebouwd in kringen die bij een leider aan huis tweewekelijks samenkomen. Zij vormen het hart van de gemeente. Ook avondmaal wordt regelmatig op de kringen gevierd.

Sommige kringen zijn algemeen van aard, anderen hebben een speciale doelgroep, zoals het aanbiddingsteam, 22+-jongeren, 55+-ers en de Open Kring voor gasten en belangstellenden. De Open Kring is een introductie cursus om kennis te maken met de gemeente en fundamentele bijbelse zaken. Het streven is om elk lid van de gemeente deel te laten nemen aan een kring.

De tieners en de jeugd hebben elk hun eigen avond. Kinderen kunnen tot op heden naar de zondagsschool. Binnenkort zal begonnen worden met een kinderkerk.

Naast deze kringen en het kinder/jongerenwerk zijn diverse werkgroepen actief. Er is een werkgroep Israël, een zeer actieve en grote zendings- en evangelisatiewerkgroep, een koor, diverse creatieve activiteiten enzovoorts.

Bijeenkomsten

Elke zondagmorgen is een gezamenlijke bijeenkomst/dienst met de gemeente. Eerst is er een tijd van aanbidding en lofprijzing, om de Heere te verhogen en het hart op Hem te richten. Daarna is er gelegenheid voor gemeenteleden om profetische woorden, woorden van kennis of openbaring uit te spreken. Er is altijd een oudst 'paraat' om indien nodig corrigerend of sturend op te treden. De gemeente streeft ernaar om dit altijd toetsbaar te houden. Gasten mogen daarom wel woorden

delen, maar na de dienst met verantwoordelijke oudsten, zodat zij het eventueel weer aan de gemeente kunnen doorgeven.

Na dit gedeelte volgt de woordverkondiging. Tenslotte is er regelmatig een uitnodiging om dat wat in de dienst aan de orde kwam ook toe te passen in je eigen leven of om je leven aan Christus te geven. Daarin speelt vaak mee wat de Geest door de liederen, prediking en woorden van profetie die morgen centraal stelde. Vaak vullen deze onderdelen elkaar aan, terwijl de afzonderlijke personen niet van tevoren van elkaar wisten wat ze hadden voorbereid of op hun hart hadden.

2.2.2. De Vijfvoudige bediening

Tijdens een gesprek met Gerard Krielaart, voorganger van Jozua, bleek dat de vijfvoudige bediening nog niet in de praktijk van de gemeente functioneert. De gemeenteleiding kent het principe en staat er voor open, maar er zijn op dit moment zaken die meer prioriteit hebben.

Een voorbeeld is de kinderkerk. In deze periode staan ineens alle deuren open om daarmee te beginnen. Dit was al een oude droom, maar kon nooit gerealiseerd worden. Nu zijn de zondagsschoolleiders er aan toe en kan begonnen worden met het realiseren ervan.

Zo gaat het doorgaans: men zoekt de leiding van God en gaat aan het werk waar Hij hen wijst om aan het werk te gaan. Dan is zijn zegen daarop ook merkbaar.

Zo ziet men het ook met de vijfvoudige bediening. De gemeente houdt er meer dan gewoon rekening mee. Ze richten zich erop, vragen zich dingen er omheen af. Maar ze willen het niet tot een instituut maken waar de gemeente op gebouwd moet zijn. Als het nu nog niet zover is, zal het later wel komen.

In de huidige vorm is de gemeente al wel sterk gavengericht bezig, op een ontspannen, praktische manier. Door te oefenen en te zoeken naar Gods wil leren gemeenteleden deze vanzelf meer kennen en kunnen ze ingeschakeld worden op een goede plaats.

De oudsten en leiders zijn daarin visiedragers. Met name Gerard Krielaart heeft sterk deze positie.

Een belangrijke reden voor het nog niet toepassen van de vijfvoudige bediening is dat Jozua nog nergens het echt goed heeft zien functioneren. Wel zijn enkele uitwassen bekend, maar hoe het echt goed en praktisch toepasbaar is is nog niet duidelijk.

Zo kan Gerard Krielaart voor zichzelf de vraag stellen of hij dan een apostel zou zijn, een leraar, een evangelist, een... Deze accenten zijn ook niet elke periode hetzelfde. Een tijdlang was hij sterk gemeentestichtend bezig. Later kwam meer het onderwijs en herderschap in beeld. In deze periode is evangelisatie weer belangrijker.

De gemeente heeft daarom nu het standpunt dat ze open staat voor de bedieningen, maar niet gaat proberen om op dit moment al alles in dat 'model' te stoppen. Daarvoor is nog teveel niet duidelijk. Dat zou op dit moment alleen maar voor verwarring en uitwassen. Het is de tijd (nog) niet.

Ze ziet wel vormen van de vijf bedieningen op bovenplaatselijk niveau, zoals mensen in Nederland die leraren zijn met een landelijke bediening.

Jozua wil ook nadrukkelijk onderdeel zijn van het grotere geheel van de gemeente van Christus, plaatselijk in Dordrecht, landelijk, wereldwijd. Daarvoor onderhoudt ze ook vele contacten.

De gemeente heeft ervoor gekozen om het avondmaal en de doop te laten leiden door de oudsten. Dit niet omdat het door andere gelovigen niet zou mogen gebeuren, maar om excessen te voorkomen en de gemeente te beschermen. Ervaring heeft uitgewezen dat anders sommige dingen wat vreemd kunnen verlopen. Ook leeft niet ieder gemeentelid in een goede relatie met God.

Oudsten zijn altijd mannen, zoals beschreven is in de brieven aan Timotheüs. Daarin deelt Jozua het standpunt van de meeste evangelische gemeenten.

Ook andere gemeenteleden met de juiste gaven worden ingeschakeld in bijvoorbeeld de dienst. Als iemand geschikt is kan hij bijvoorbeeld ook de preek houden of de aanbidding leiden.

Voor gemeenteleiders wordt een goede opleiding belangrijk gevonden, maar niet altijd is dat een vereiste. Als iemand volwassen genoeg is en voldoende kennis heeft kan deze ook daarvoor aangesteld worden.

In veel van deze vormen en gebruiken is een mengvorm van Bijbelse basisprincipes, traditie en gewoonte de achtergrond. Veel wordt gedaan omdat het altijd al zo gedaan wordt en men het niet nodig vindt om dat te veranderen.

Soms gebeurt dat wel, zoals nu de kinderkerk die de zondagsschool gaat vervangen.

2.2.3. Evaluatie

Jozua past de vijfvoudige bediening nog niet toe. Men is er niet genoeg bekend mee, het is nog moeilijk te vertalen naar de praktijk, de uitwassen zorgen voor voorzichtigheid en vooral: het lijkt Gods tijd er niet voor te zijn. Men wil wel graag erin leren.

Verder zijn veel principes die in de vijfvoudige bediening tot uiting komen volop van toepassing in deze gemeente. Er wordt gavengericht gewerkt, profetie heeft een plaats en visie is de basis van de gemeente. Men is helemaal gericht op God in alles wat gedaan of begonnen wordt.

Deze positie komen we bij veel evangelische gemeenten tegen. Er is al veel, maar de vijfvoudige bediening is nog een stapje te ver. Eerst zal hierin meer duidelijkheid en leiding moeten komen.

2.3. Volle Evangelie Gemeenschap Nehemia, Zwijndrecht

2.3.1. Overzicht van de gemeente

Volle Evangelie Gemeenschap Nehemia is een tamelijk grote gemeente in Zwijndrecht. Ze groeit snel, waardoor op het moment de grote zaal voor bijeenkomsten uitgebreid wordt van 800 naar 1200 zitplaatsen.

De gemeente wil in haar hele bestaan gericht zijn op God en zijn leiding. In de bijeenkomsten, het gemeentewerk en de leiderschapsstructuur komt dit tot uiting. De vijfvoudige bediening is realiteit in deze gemeente, evenals gavengericht werken.

Onderwijs is een heel belangrijk kenmerk van Nehemia. Er zijn diverse trainingsscholen, twee éénjarige bijbelscholen en een daarop volgende leiderschapsschool van één jaar. Ook heeft de gemeente veel studiemateriaal, boeken en audio/video-materiaal uitgegeven.

Voor nieuwe leiders vind men een duidelijke zegen van de Geest over hun handelen erg belangrijk, maar daarnaast krijgen ze ook een grondige opleiding, gericht op een stevig Bijbels fundament.

Deze gemeente wil bewust onderdeel zijn van de gemeente van Christus plaatselijk, in Nederland en wereldwijd. Daarvoor is ze actief in diverse verbanden.

Leiding en structuur

De gemeente wordt geleid door de voorganger en oudsten, die samen de broederraad vormen. Deze worden bijgestaan door kringleiders en diakenen. Daarvoor is de gemeente opgedeeld in twaalf sectoren, zoals weergegeven is in onderstaand diagram.

Voor de meeste sectoren is een diaken aangesteld, die verantwoordelijk is voor zijn sector en de diensten die in die sector aanwezig zijn. Voor de sectoren Herderlijke Zorg Intern en Lofprijs en Aanbedding zijn geen diakenen aangesteld. Deze vallen rechtstreeks onder oudsten. 't Kringlooppunt valt onder een coördinator.

Verder is er een commissie van financiën en beheer die allerlei praktische zaken regelt.

De gemeente kent een uitgebreide kringenstructuur. Van elk gemeentelid wordt verwacht dat hij of zij zich bij een kring aansluit. De kringen zijn open: ieder lid mag vrienden, burens en andere gasten meenemen. De bedoeling is dat dit een plaats is voor herderlijke zorg en het streven naar het in de praktijk brengen van het christen-zijn. Het lid van een kring zijn beperkt zich dan ook niet tot twee avonden per maand, maar krijgt ook in de weken ertussen invulling. In de kringen kunnen ook de bedieningen openbaar worden. Via de kringleider kunnen leden ook een beroep doen op oudsten of pastorale medewerkers.

Naast de gewone kringen zijn er ook de inloopkring en een vervolg daarop, om kennis te maken met de gemeente. Verder is er een toerustingskring voor ieder die net tot geloof is gekomen.

Eens per maand is er gelegenheid om zich te laten dopen en voorafgaand dooponderwijs te volgen. Naast deze activiteiten kent de gemeente bijbelstudies, gebedsavonden, een kringloopwinkel, een eigen PR-afdeling, en dergelijke.

Voor de jongste generatie is er oppas, creche, kindernevendienst en JIJ-Kids: feestelijk grote samenkomsten voor kinderen, tien keer per jaar. Er is uitgebreid tiener- en jeugdwerk, met verschillende vormen van activiteiten, zoals bijeenkomsten met eigentijdse bands, drama en dergelijke; ontmoetingsplaatsen, gebed en aanbidding, en sportieve activiteiten. Sommige activiteiten zijn ook gericht op jongeren uit de regio.

Bijeenkomsten

Elke zondag worden om 9:30 en 13:00 bijeenkomsten gehouden. Er is allereerst een tijd van lofprijzing, om de Heere te verhogen. Vervolgens aanbidding in allerlei vormen, onder andere door liederen, stilte en dankzegging. Dit is bedoeld om met hart en geest op God gericht te zijn, één met Hem te zijn. Aan het einde van de aanbidding is er ook gelegenheid om profetieën en dergelijke te delen, als ze niet in tegenspraak met de Bijbel zijn. Dan is er een preek van 45 minuten. Doorgaans volgt aansluitend een uitnodiging om te kiezen voor Jezus Christus en vergeving en reiniging te ontvangen. Daarnaast kan altijd door een gebedsteam voorbede voor mensen gedaan worden, onder handenoplegging. Na dat moment wordt de dienst afgesloten.

2.3.2. De Vijfvoudige bediening

In een gesprek met Dick Pieterman, oudste en leraar in Nehemia, is verder uiteengezet welke plaats de vijfvoudige bediening heeft in de gemeente. Nehemia functioneert vanuit het bedieningenpatroon. Het oudstenteam is samengesteld uit mensen met bedieningen. Veel diakenen en andere leidinggevenden hebben ook bedieningen.

Ze kunnen elkaar aanvullen zoals ook in het eerste hoofdstuk van deze scriptie is beschreven. Geen van hen heeft absolute macht in bepaalde kwesties, maar ze trekken met elkaar op en vullen elkaar aan. Wanneer de voorganger bijvoorbeeld met een theologisch vraagstuk zit, zal hij al snel naar Dick Pieterman toestappen, omdat deze oudste is die met name een leraar-bediening heeft. In overleg komen ze dan tot een standpunt. Daarin zal de mening van de leraar zwaar meewegen.

In de gemeente is ook bekend wie welke bediening heeft. Als een oudste wordt ingezegend en hij heeft een bediening, dan wordt ook nadrukkelijk erbij gezegd dat deze bediening door de gemeente erkend wordt. Zo is het ook met mensen met een bediening in andere posities. Want niet alle bedieningen zijn ook oudsten.

De kringleiders zijn nagenoeg altijd herders. Zij hebben de verantwoordelijkheid voor 20 tot 25 mensen.⁵⁰ Vroeger werden ze ook echt als herders aangesproken. Sommigen zijn profeten of evangelisten met een gedeeltelijk herderlijke bediening. Zij brengen vaak juist mensen van buiten de gemeente naar binnen via een kring.

Opvallend is dat de genoemde drie bedieningen in 1 Korinthe 12:28 allen in de broederraad voorkomen, en de evangelisten en herders niet. Pieterman gaf aan dat dit mogelijk erop kan wijzen dat dit vers inderdaad ook een gezagsstructuur weergeeft, zoals Eberle betoogt, terwijl Efeze 4 dat dan niet zou doen.⁵¹

De oudsten kijken voortdurend in de gemeente naar mensen met een geschikt karakter, trouw en een mogelijke bediening. Dan moedigen ze die mensen aan om ermee aan het werk te gaan en erin te oefenen en groeien, bijvoorbeeld op hun huiskring. De bediening die dan al in aanleg in hun leven is, kan zo tot ontwikkeling komen en bevestigd worden. Ook het onderwijs is gericht op het leren herkennen van bedieningen. De vijfvoudige bediening hoort tot het dagelijks onderwijs en de dagelijkse bestaanspraktijk van de gemeente. Het is niet groots of zweverig, er wordt ook niet over gesproken als iets heel bijzonders. Het is de gewone, krachtige en belangrijke realiteit.

De gemeente wil in alles sterk gericht zijn op gezagsstructuren die ze in de Bijbel terugvindt. Alles wat gebeurt dient onder autoriteit van aangestelde leiders te staan. Elk gemeentelid staat onder gezag van kringleiders of andere leiders, deze staan weer onder het gezag van de oudsten, die op hun beurt Christus als hoogste gezag hebben. Dit is van groot belang voor geestelijke bescherming en een goede uitoefening van de taak en plaats die ieder gekregen heeft.

Een vrouw kan een bediening hebben als de man daar verantwoordelijkheid voor draagt. Is een vrouw ongetrouwd, dan is het aan de oudsten of ze deze bediening vrij willen zetten. Zij zijn dan verantwoordelijk ervoor, hoewel ze haar niet zullen domineren. Wanneer een vrouw aan de top zou staan zouden ze daar wel moeite mee hebben. In dat geval zal vaak een man zijn verantwoordelijkheid niet hebben genomen. Het is niet de bedoeling dat vrouwen heersen over mannen. Onder verantwoordelijkheid van een man mag een vrouw wel onderwijzen, omdat ze dan niet vanuit eigen autoriteit en gezag spreekt.

Vanuit de gemeente is het Friends for Ministries in Fellowship (FMF) ontstaan, een initiatief dat niet zozeer op denominaties, maar meer op relaties tussen bedieningen gericht wil zijn. Het is een netwerk dat probeert bedieningen uit allerlei gemeenten bij elkaar te brengen. Door ontmoeting en tijd met elkaar kunnen de bedieningen elkaar ook bovenplaatselijk aanvullen en leidinggeven aan de gemeente in groter verband. Het FMF kan onder andere ook dienend bezig zijn in gemeenten waar de bedieningen nog niet functioneren. Als een gemeente dat wil kunnen bedieningen vanuit het FMF-netwerk een tijdlang onderwijs geven en andere bedieningen herkennen en vrijzetten. Een heel praktische uitwerking van de realiteit dat alle christenen tot één lichaam behoren en elkaar dienen te helpen. Op dit moment participeren mensen vanuit 50 gemeenten in het FMF en het groeit verder.

⁵⁰ Eberle, p. 52, 53, geeft aan dat een herder die actief is en 60 uur per week werkt, hooguit 50 personen kan dienen. De kringleiders in Nehemia zijn als herders actief naast hun gewone baan en hebben voor maximaal 20- 25 personen verantwoordelijkheid.

⁵¹ Eberle, hoofdstuk 9.

2.3.3. Evaluatie

Nehemia is een tamelijk volwassen, gezonde gemeente. Volmaaktheid wordt ook hier niet gevonden, maar wel veel evenwichtigheid, liefde en een gerichtheid op God zelf. Dat uit zich in het belang dat gehecht wordt aan het onderzoeken en onderwijzen van de Bijbel en bijbelse principes en de toepassing daarvan in de dagelijkse praktijk. Wat men onderwijst leeft men ook. De vijfvoudige bediening functioneert in deze gemeente, niet heel opvallend of spectaculair, maar als de basis van haar leiderschap. Mensen komen erdoor tot bekering en groeien daarna verder op alle terreinen.

Nieuwe christenen en nieuwe generaties in de gemeente leren en kennen ook dit principe van de bedieningen. Mensen met bedieningen worden onderwezen en aangemoedigd om deze te gaan ontplooiën. Zo planten de bedieningen zichzelf voort door herkenning, bevestiging en vrijzetten van nieuwe bedieningen.

Naar mijn mening is deze gemeente een voorbeeld van hoe het kan zijn. De gemeente en gemeenteleden worden gekenmerkt door veel inzicht en kennis en een levendige omgang met God. Ze is gegroeid naar Christus toe en groeit nog steeds verder. En ze is gericht op het hele lichaam van Christus en niet alleen de eigen gemeente. Zo is ze van betekenis voor de eigen woonplaats, maar ook voor heel Nederland en ver daarbuiten.

Tegelijk is in deze gemeente ook zichtbaar dat iedere gemeente uniek is. Niet iedere groep christenen zal zich bijvoorbeeld kunnen vinden in de beleving die zichtbaar is in de samenkomsten. En niet elke gemeente zal dezelfde accenten hebben als deze gemeente. Want Christus kiest welke gaven Hij geeft en in welke mate. Evenzo is het aan Hem welke taak en invulling een gemeente krijgt.

2.4. Voorwaarden en valkuilen bij de toepassing van de vijfvoudige bediening

In het bestuderen van het functioneren van de vijfvoudige bediening zijn enkele voorwaarden en valkuilen naar voren gekomen. Het is belangrijk deze beide in het oog te houden voor een goede implementatie van de bedieningen in de gemeente. In het verband van deze scriptie voert het te ver om een uitgebreid overzicht weer te geven.⁵²

Vanuit de theorie en praktijk van de vijfvoudige bediening komen een aantal voorwaarden naar voren. Afhankelijkheid van God en zijn leiding, liefde voor elkaar, bereidheid om te leren en veranderen en samenwerking zijn de eerste vier. Verder is goed onderwijs en begeleiding in de vijf bedieningen nodig. Tenslotte dat het niet bij theorie blijft, maar dat gehandeld gaat worden vanuit de bedieningen. God werkt vaak door handelen en stappen zetten heen.

Valkuilen voor het functioneren van de vijf bedieningen liggen voor een belangrijk deel op het terrein van menselijke karaktergebreken. Hoogmoed, individualisme, ervaringen najagen, verlangen naar macht en eer. Deze zorgen ervoor dat leiders een aparte status eisen of krijgen. In veel situaties zullen ze ertoe leiden dat mensen met een bediening teveel alleen gaan functioneren en daarmee niet tot hun recht komen. Gezonde correctie wordt gemist, die voor de bedieningen onmisbaar is.

Een afhankelijke en volgzame houding ten opzichte van God is het grootste knelpunt. Door bovenstaande gebreken kan deze verstoord worden. Maar ook met goede bedoelingen kunnen we ons als mensen mee laten slepen door wat we voor ogen zien. We wachten niet op Gods tijd. Of we denken precies te weten wat Hij wil. Of we verheffen een vorm die Hij tien jaar geleden gebruikte om de gemeente te vernieuwen tot een norm voor hoe het voor elke gemeente in alle tijden zou moeten zijn. Daardoor komen we dan terecht in een verstarde houding.

Wanneer de relatie met God niet levendig meer is zullen we zijn stem niet goed meer horen. Met als gevolg dat we op een menselijke wijze aan de gemeente gaan bouwen in plaats van op het fundament Jezus Christus.

Tenslotte zijn sommige praktische punten in het spel. Er kan gebrek aan kennis zijn, door gebrek aan goed onderwijs. Verder kan het gebruik van een jargon veel mensen afstoten. Wanneer een reformatorische christen iemand hoort medelen dat hij zojuist een woord van de Heer heeft gehad, zal dat niet bepaald drempelverlagend zijn. Dat taalgebruik is onbekend en kan afstoten.

⁵² In Bijlage 6 is een uitgebreider overzicht opgenomen als mogelijke richtlijn voor verder onderzoek en het onderkennen van voorwaarden en valkuilen voor de vijfvoudige bediening.

2.5. Conclusies

Het voorgaande deel is niet een uitputtende studie van het functioneren van de vijfvoudige bediening in de praktijk. Maar de genoemde voorwaarden en valkuilen, in combinatie met het geschrevene in het eerste hoofdstuk, geven wel stof genoeg om de hoofdlijnen zichtbaar te maken. Ook in gesprekken met ervaren personen die al jaren in een bediening functioneren komen deze weer terug.

Voor veel gemeenten is de stap naar het volledig toepassen van de vijfvoudige bediening nog wat ver. Anderzijds zijn er ook gemeenten waar het al geruime tijd en evenwichtig functioneert, hoewel natuurlijk ook situaties bekend zijn waar uitwassen geconstateerd worden⁵³.

Als het goed functioneert blijkt de vijfvoudige bediening ook te zorgen voor goede, evenwichtige gemeenteleiding. De gemeente groeit in alle opzichten. En ze is hecht verbonden aan de wereldwijde gemeente van Christus. De liefde groeit, mensen komen tot geloof en groeien daarna verder.

Maar wanneer menselijke karaktergebreken niet gecorrigeerd worden ontstaan problemen. Het is daarom met name nodig dat men alert is om afhankelijk van elkaar te blijven en niet individueel te gaan functioneren.

Om de bedieningen in een gemeente zichtbaar te maken kunnen bedieningen uit andere gemeenten van dienst zijn. Opnieuw zien we daarin tot uiting komen hoe de bedieningen op plaatselijk niveau en in grotere verbanden gezamenlijk het beste tot hun recht komen.

Voor reformatorische gemeenten zijn deze conclusies ook allemaal van toepassing. De vijfvoudige bediening kan zeker in hun midden hersteld worden. Er is alleen wijsheid, geduld, goed onderwijs en goede begeleiding nodig, die meer toegespitst is op de reformatorische achtergrond.

Zoals hierboven genoemd werd: het taalgebruik kan dichter bij de beleving van deze gemeenten aansluiten. In de prediking en op kringen kan onderwijs gegeven worden. De kerkenraad kan zich erin verdiepen en de gemeente er dan verder in leiden. Aangezien de reformatorische cultuur sterk gericht is op het cognitieve, kan het ook raadzaam zijn om vanuit de Bijbel en kerkgeschiedenis te laten zien dat de bedieningen geen afdwaling of nieuw verzinsel zijn, maar juist oudere papieren hebben dan de huidige ambtenstructuur.

Een voorbeeld van zo'n traject is de Hervormde Gemeente in Nunspeet, waar ds. Geuze door gebed, onderwijs en praktijk in de gemeente stapje voor stapje voorbereidend bezig mag zijn om de bedieningen en het functioneren van de gaven hersteld te zien.

In de praktijk zal het toepassen van de bedieningen wel frictie kunnen geven met de huidige structuur van de landelijke kerk. Deze geeft wel veel ruimte voor een eigen identiteit van plaatselijke gemeenten. Maar wanneer door het toepassen van de bedieningen ook andere mensen zouden gevraagd worden om te onderwijzen of andere taken uit te oefenen, kan dat conflicten geven met de kerkorde. Er is echter nog geen gemeente waar sprake is van dit probleem. De toekomst zal uitwijzen hoe dit zal verlopen.

⁵³ Enkele voorbeelden: één persoon krijgt de titel 'profeet' en wat hij zegt is in een gemeente absoluut gezaghebbend; leiders van een gemeente betitelen zichzelf als apostelen en claimen de exclusieve leiding; men begint in een gemeente een competitie om de 'hoogste' bediening te krijgen, enz. enz.

Hoofdstuk 3

Eindconclusies

3. Eindconclusies

In de voorgaande hoofdstukken is gepoogd om de geformuleerde probleemstelling stap voor stap uit te werken en een antwoord op deze vragen te vinden.

Het eerste hoofdstuk van deze scriptie laat zien dat de vijfvoudige bediening een vorm van dienen en leiden van de gemeente van Christus is die zeer oude papieren heeft, namelijk vanaf het begin van de christelijke gemeente. Hoewel de meningen over het exacte functioneren wel iets verschillen, kan toch een redelijk duidelijk beeld gevormd worden wat deze bedieningen inhouden en hoe ze in een gemeente kunnen functioneren.

Het Nieuwe Testament biedt veel gedeelten die de vijf bedieningen lijken te onderbouwen. Er zijn ook een aantal gedeelten te noemen die vragen open laten. Zij sluiten echter de vijf bedieningen niet uit. Aangezien niets erop wijst dat de gaven van de Geest zijn opgehouden na de vroege kerk, zijn haar papieren naar mijns inziens sterker dan die van de huidige driedelige ambtsstructuur, die ontstaan is in de Reformatie. Deze is niet slecht, maar wel een beperking.

Ik ben dan ook van mening dat de vijfvoudige bediening behoort tot de Bijbelse basisprincipes, die toegepast dienen te worden om de gemeente werkelijk naar haar doel te laten groeien.

Ze is niet slechts één van de vele managementmodellen voor de kerk, maar een belangrijk kernpunt. Evenals Mozes Gods aanwijzingen voor het bouwen van de Tabernakel exact moest opvolgen voor de heerlijkheid van God neerdaalde, is het belangrijk om Gods structuren exact na te volgen en niet een eigen leiderschapsmodel op te zetten. Hij heeft deze gaven aan de gemeente gegeven. Een betere vorm is niet te vinden.

In hoofdstuk twee zijn drie gemeenten kort beschreven en is gekeken hoe de vijf bedieningen al dan niet functioneren in hun midden. Verschillende voorwaarden en valkuilen zijn duidelijk geworden. Het blijkt dat de bedieningen tot grote zegen kunnen zijn en een gemeente kunnen dienen om zo te groeien naar volwassenheid en liefde voor Christus en elkaar. Maar het is belangrijk dat men daarbij de valkuilen in acht neemt. Het is geen bouwwerk van mensen, maar van God. Hij zal absoluut centraal moeten staan, wil men niet struikelen.

Tenslotte bleek ook uit dit gedeelte dat de bedieningen toegepast kunnen worden in reformatorische gemeenten. Maar daarbij moet niet overhaast tewerk gegaan worden. Opnieuw is een sterke gerichtheid op God van belang in gezamenlijk gebed, onderwijs en visievorming. En praktische problemen dienen overwonnen te worden, zoals de kerkordes van de diverse kerken die alleen ruimte laten voor de drievoudige ambtenstructuur.

Terugkijkend op deze scriptie, het gedane onderzoek en de opgedane ervaring is mijn conclusie: het is nuttig en nodig dat de vijfvoudige bediening weer in zijn geheel gaat functioneren in de gemeente van Christus, om de heiligen toe te rusten tot dienstbetoon, tot opbouw van het lichaam van Christus, totdat wij allen de eenheid van het geloof en van de volle kennis van de Zoon Gods bereikt hebben, de mannelijke rijpheid, de maat van de wasdom van de volheid van Christus. Dan groeien wij, ons aan de waarheid houdende, in liefde in elk opzicht naar Hem toe, die het hoofd is, Christus (Efeze 4: 12, 13, 15).

Dan zullen we gereed zijn als het moment is gekomen dat uitgeroepen wordt: 'Halleluja! Want de bruiloft van het Lam is gekomen en zijn vrouw heeft zich gereed gemaakt; en haar is gegeven zich met blinkend en smetteloos fijn linnen te kleden, want dit fijne linnen zijn de rechtvaardige daden der heiligen' (Openbaring 19, delen uit vers 6-8). De tent van God zal dan bij de mensen zijn en Hij zal bij hen wonen, en zij zullen zijn volken zijn en God zelf zal bij en zijn (Openbaring 21: 3).

Hoofdstuk 4

Geraadpleegde Literatuur

4. Geraadpleegde Literatuur

A

Aland, Kurt, (editor) *The Greek New Testament, Fourth Revised Edition*, Stuttgart 1998⁴
(met bijgevoegd woordenboek)

B

Bakth Singh *Zie, Ik maak iets nieuws...*, Krommenie, z.j.
 Berkhof, dr. H. *Christelijk geloof, een inleiding tot de geloofsleer*, Nijkerk 1973
 Bette, J. C. (red.) *Studiebijbel deel 6: de Handelingen der Apostelen*, Soest 1990¹
 Bosch, dr. David J. *Transforming Mission, Paradigm Shifts in Theology of Mission*, serie: American Society of Missiology Series, No. 16, New York 2003¹⁸
 Brink, dr. G van den (red.) *Geground geloof, kernpunten uit de geloofsleer, in bijbels, historisch en belijdend perspectief*, Zoetermeer 1996
 Brown, dr. Michael L. *The Revival Answer Book, Rightly Discerning the Contemporary Revival Movements*, Ventura, California (US) 2001¹

C

Calvijn, Johannes *Institutie of onderwijzing in de Christelijke godsdienst*, vertaling van dr. A. Sizoo, Delft 1956⁸, met name deel 4, band III
 Calvijn, Johannes *Verklaring van de Bijbel, Handelingen 1*, Kampen 1984⁴
 Calvijn, Johannes *Verklaring van de Bijbel, Handelingen 2*, Kampen 1984⁴
 Calvijn, Johannes *Verklaring van de Bijbel, Zendbrieven 1: I en II Korinthe*, Kampen 1996⁴
 Calvijn, Johannes *Verklaring van de Bijbel, Zendbrieven 2: Galaten, Efeziërs, Filippenzen, Kolossenzen en I en II Thessalonicenzen*, Kampen 1996⁴
 Campen, drs. M. van *Gemeenteopbouw rondom het Woord, een handreiking voor de praktijk*, serie: bouwen aan de gemeente, deel 2, Zoetermeer 2000

D

Dankbaar, dr. W.F. *Kerkgeschiedenis*, Groningen 1988⁷
 Deddens, prof. dr. K. *Een voortreffelijke taak, profielschets van de pastor*, serie: pastoraal perspectief deel 6, Goes 1989
 Douma, dr. J. *Christelijke levensstijl*, serie: ethische bezinning, deel 5, Kampen 1993³
 Dowley, dr. Tim (red.) *Handboek van de geschiedenis van het Christendom, in woord en beeld*, den Haag 1979

E

Eberle, Harold R. *De vijfvoudige bediening in de gemeente, het verband tussen zalving en positie in de kerk*, Vlissingen 2000²

F

Floor, dr. L. *De doop met de Heilige Geest*, Kampen 1998²

G

Grimes, dr. Albert *Ministry Gifts, part one, book three of the Christian Training Centre*, Visalia, California (US) 1977²
 Grimes, dr. Albert *Ministry Gifts, part two, book three of the Christian Training Centre*, Visalia, California (US) 1977¹

H

- Hendriks, dr. A.N. *Die in de waarheid leidt, bijdragen over de Heilige Geest en zijn werk, Heerenveen 2002*
- Herv. Gem. Nunspeet *Website Hervormde Gemeente Nunspeet, www.hervormdnunspeet.nl.*
- Hoek, dr. J. *Gemeentezijn – dat houdt wat in, serie: bouwen aan de gemeente deel 1, Zoetermeer 1999*

I

- International Bible Society *The Compact NIV Study Bible, London, Sydney, Auckland 1998*

J

- Johnson, Christopher Patrick *The fulness of ministry, Indianapolis (US) 1977¹*
- Jong, dr. Otto J. de *Geschiedenis der kerk, Nijkerk 1992¹²*
- Jozua, evangelische gem. *Informatie, informatieboekje om kennis te maken met de gemeente, Dordrecht 2001, eigen uitgave.*
- Jozua, evangelische gem. *Website Evangelische gemeente JOZUA, www.jozua.nl.*

K

- Kaldewey, Jens *The awesome (powerful) hand of God - the five-fold ministry, nog niet gepubliceerde vertaling (concept) van Die Starke Hand Gottes, z.p., z.j.*
- Krielaart, Gerard *Introductiecursus Evangelische Gemeente JOZUA Dordrecht, Dordrecht 2003, eigen uitgave*

M

- McGrath, dr. Alister E. *Christian Theology, an introduction, Second Edition, Oxford 2000¹⁰*
- Mendez – Ferrell, Ana *Gezeten in de hemelse gewesten, binnengaan in een bovennatuurlijk niveau van leven, Vlissingen 2003*

N

- Nederlands Bijbelgenootschap *Bijbel in de vertaling van 1951, Haarlem 1999⁶*
- Nehemia, Volle Ev. Gem. *Nehemia.nl, website van V.E.G. Nehemia: www.nehemia.nl.*
- Noordegraaf, dr. A. *Vijf broden en twee vissen, missionair gemeentezijn in een (post)moderne samenleving, Zoetermeer 1999²*

O

- Oskamp, Paul, (red.) *De weg van de liturgie, tradities, achtergronden, praktijk, Zoetermeer 1998²*

P

- Pals, Anne *Gemeenteopbouw groepsgewijs, over het werken met groepen in de kerk, serie: bouwen aan de gemeente, deel 5, Zoetermeer 2001*
- Paul, dr. M.J. *Vergeving en genezing, ziekenzalving in de christelijke gemeente, Zoetermeer 1999²*
- Peters, Aart *Tot Uw dienst, een diaconale bijdrage aan gemeenteopbouw, serie: bouwen aan de gemeente, deel 4, Zoetermeer 2000¹*
- Pieterman, Dick *Gaven, bedieningen en werkingen van de Heilige Geest, Lesmateriaal School for Harvest and Ministry, Zwijndrecht, Zwijndrecht 2003/2004*
- Pop, dr. F.J. *Bijbelse woorden en hun geheim, verklaring van een aantal bijbelse woorden, Zoetermeer 1999¹⁰*

R

- Ridderbos, dr. Herman
Ruiter, T. J. *Paulus, ontwerp van zijn theologie*, Kampen 1997⁶
Apostelen, ze zijn er! Leusden, november 1997, herzien september 2003, zoals gepubliceerd op de website <http://home.tiscali.nl/~tdruiter/index.html>
- Ruiter, T. J. *De negen bedieningen in de gemeente*, Leusden, juni 2003, zoals gepubliceerd op de website <http://home.tiscali.nl/~tdruiter/index.html>

S

- Scharnowski, Reinhold *Eine Aufgabe - fünf Dimensionen, der "fünffältige Dienst" und unser Auftrag in der Gesellschaft*, z.p., juni 2003
- Siebesma, dr. P.A. *Outline 8 april 2004, themaweek 'gaven van de Heilige Geest'*, Barneveld, april 2004. Niet uitgegeven.
- Staten Generaal *Bijbel in de vertaling van 1618-1619, met kanttekeningen*, naar de Ravesteyn-uitgave uit 1657, Houten 1999²

T

- Tukker, dr. C.A. *Bronnen bij de belijdenis, stemmen uit de geschiedenis van het christelijk geloof, deel 2*, Utrecht 2001

V

- Verboom, dr. W. *De theologie van de Heidelbergse Catechismus, twaalf thema's: de context en de latere uitwerking*, Zoetermeer 1996
- Versteeg, dr. J. P. *Geest, ambt en uitzicht, theologische opstellen*, Kampen 1989¹
- Versteeg, dr. J. P. *Kijk op de kerk, de structuur van de gemeente volgens het Nieuwe Testament*, Kampen 1990²

Z

- Zuidema, Mirjam J. *Aantekeningen en kopieën van diverse artikelen, studies en seminars rond de vijfvoudige bediening*, z.p., 2002 /2003

Hoofdstuk 5

Bijlagen

5. Bijlagen

Deze bijlagen vormen een aanvulling op hetgeen in deze scriptie is verwoord. Om meer te leren over de vijfvoudige bediening en haar functioneren is vooral Bijlage 3 van belang. Deze geeft een wat meer uitvoerig beeld van de vijf bedieningen.

Bijlage 6 kan een uitgangspunt zijn voor een vervolg en verdieping van de praktische componenten in deze scriptie.

De andere vier bijlagen geven iets meer informatie op diverse punten die vanwege de beperkte ruimte in de scriptie zelf niet uitvoeriger aan de orde konden komen.

Bijlage 1: Enkele andere auteurs in de lijn van Calvijn.

De auteurs van *Gegrond geloof*, een boek dat kernpunten uit de gereformeerde leer weergeeft, geven aan dat de structuur van de drie huidige ambten niet 'een directe kopie is van het beeld dat uit nieuwtestamentische gegevens gevormd kan worden. Maar het doet in elk geval in hoge mate recht aan de hoofdlijnen van kerkelijke structurering die we daar aantreffen.'⁵⁴

Dr. Hendriks sluit zich daarbij aan. Hij merkt daarbij nadrukkelijk op dat Calvijn wel ruimte lijkt te laten voor een iets bredere invulling van profetie dan alleen geïnspireerde uitleg van het Woord, maar toch een erg beperkte opvatting heeft.⁵⁵

Berkhof wijst de hedendaagse ambtsinvulling ook niet af, maar benoemt vervolgens dat 'het ernst maken met de charismatische geleding van de gemeente een eind zou maken aan het 'klerikalisme' en aan de 'domineeskerk'. Het zou echter geen einde maken aan het ambt (...), een nieuw licht valt op de functie van het ambt: daaraan valt de taak toe om de charismata zowel op te sporen en in te schakelen (...)'⁵⁶ De ambtsstructuur dient dus meer verrijkt te worden vanuit de gaven die God in de gemeente gegeven heeft. Deze opvatting beweegt zich meer in de richting van Versteeg.

⁵⁴ Van den Brink, p. 423

⁵⁵ Hendriks, p. 91

⁵⁶ Berkhof, p. 419-420

Bijlage 2: Varianten op de vijfvoudige bediening

5.2.1. Viervoudige bediening

In Efeze 4:11 worden de herders en leraren nagenoeg in één adem genoemd. Sommigen zijn apostelen, sommigen profeten, sommigen evangelisten en sommigen herders en leraren. Vanwege deze nauwe verbintenis zijn velen van mening dat het hier om één bediening gaat met de aspecten van herder en van leraar. Daar is echter tegenin te brengen dat, hoewel taalkundig een nauwe verbinding lijkt te worden aangegeven, dat niet wil zeggen dat het dan één bediening is. Calvijn geeft aan dat hij deze relatie ziet. 'Maar deze reden beweegt mij niet om deze twee dingen te vermengen, waartusschen ik onderscheid zie.'⁵⁷

Hoewel de herders en leraren veel overeenkomsten hebben en ook in hun bediening beide gericht zijn op de plaatselijke gemeente, blijft er een onderscheid bestaan.

5.2.2. Negenvoudige bediening

Het is mogelijk om vanuit Romeinen 12: 7, 8 te argumenteren voor negen in plaats van vijf bedieningen. Dit wordt onder andere gedaan door ds. T. de Ruiter. Naar zijn mening is de opsomming van Efeze 4 niet bedoeld om volledig te zijn. De gemeente heeft meer nodig. Achtereenvolgens noemt hij de diakonoi (dienaren); gevers; leiders (bestuurders) en werkers van barmhartigheid.⁵⁸

Kernpunt voor het evalueren van deze visie is het begrip 'bediening'. De Ruiter maakt dit breder en ziet bijvoorbeeld de functie van oudste of diaken ook als bediening. Daarmee lijkt hij voorbij te gaan aan de overlap die daardoor ontstaat. Veel groepen oudsten hadden onmiskenbaar ook mensen met één van de vijf bedieningen in hun midden. En sommige diakenen lijken ook werkers van barmhartigheid te zijn geweest. Romeinen 12 en 1 Korinthe 12 laten zien dat besturen en dienen zeker van belang is. Dat is ook zichtbaar geworden in de functies van oudsten en diakenen.

Bovendien is het opmerkelijk dat hij niet spreekt van 1 Korinthe 12: 28, waar na de eerste drie genoemde bedieningen krachten worden genoemd en aan het einde van de opsomming verscheidenheid van tongen. Er zou dan een elfvoudige bediening zijn.

5.2.3. Drie groepen bedieningen

Albert Grimes onderscheidt in het cursusmateriaal van het Christian Training Centre (CTC) drie groepen bedieningen. Daarbij maakt hij in tegenstelling tot de Ruiter wel gebruik van wat in 1 Korinthe 12:28 vermeld wordt.

Het CTC geeft aan dat een bediening te maken heeft met de plaats van een christen in het lichaam van Christus. Dat betekent dat dit begrip op een brede wijze wordt toegepast.

De drie groepen bedieningen zijn achtereenvolgens:

1. *Building/instructive ministries*. Dit zijn de vier bedieningen van Efeze 4:11. Grimes neemt de herders en leraren samen. Elk gemeentelid leert van deze vier bedieningen en wordt erdoor opgebouwd, om vervolgens zelf (wanneer men niet zelf die bediening heeft ontvangen in mindere mate) dit ook te leren doen en zo meer op Christus te gaan lijken.

⁵⁷ Calvijn, zendbrieven 2, p. 60

⁵⁸ de Ruiter, de Negen Bedieningen in het Lichaam van Christus (geen paginanummers)

2. *Sign gift ministries*. Dit zijn de krachten, gaven van genezing en verscheidenheid van tongen die in 1 Korinthe 12: 28 direct na de drie genoemde bedieningen vermeld worden. Grimes legt dit uit als een speciaal pakket van gaven die soms aan de onderwijzende bedieningen (de apostelen, profeten en leraren) gegeven worden met een speciaal doel, zoals het stichten van een gemeente.
3. *Support ministries*. Deze worden afgeleid uit Romeinen 12: 8. Ze zouden met name voor de lokale kerk bedoeld zijn, om die te ondersteunen. Het gaat om de bediening van vermanen, geven en barmhartigheid.

Deze argumentatie bevat goede elementen. Het is een waardevolle aanvulling om zeker niet voorbij te gaan aan het feit dat mensen met één van de vijf bedieningen soms door God in het bijzonder toegerust worden. Maar we zien in het Nieuwe Testament ook dat naast de apostelen, profeten en leraren sommige evangelisten evengoed bijzondere krachten hadden ontvangen. Of dat in de gemeente van Korinthe geruime tijd na haar stichting nog steeds sprake was van verscheidenheid van tongen.

Grimes argumenteert dat in Korinthe de speciale sign gifts nodig waren, terwijl in Rome meer sprake was van een lokale kerk waar Paulus aan schreef. Daardoor komt hij tot zijn onderscheid. Echter, ook in Korinthe was de kerk al gevestigd. En beide plaatsen kenden de noodzaak van wonderen en tekenen om te getuigen van de Christus, aangezien velen Hem nog niet hadden leren kennen en middenin het heidendom van deze steden leefden.

Naar mijn mening is het minder aannemelijk om deze positie als uitgangspunt te nemen. Eerder lijkt het zo te zijn dat in de genoemde gedeelten uit Romeinen en Korinthe diverse gaven en functies samen met de vijf bedieningen genoemd worden, om zichtbaar te maken hoe veelzijdig en mooi de gemeente kan functioneren door wat God haar geeft. Dat betreft dan zowel de leiding van de gemeente als de gaven die andere leden hebben ontvangen. Elk gedeelte geeft geen uitputtende opsomming, maar benadrukt enkele bedieningen en gaven. Dit sluit niet helemaal uit dat er mogelijk toch meer bedieningen zijn. Maar de visie van vijf bedieningen staat steviger dan deze uitwerking in drie groepen.

5.2.4. Niet alle bedieningen behoren tot de gezagsstructuur

Eberle betoogt in zijn boek dat men voor een gezagsstructuur voor de gemeente niet naar Efeze 4 moet kijken. Hij is van mening dat 1 Korinthe 12: 28 deze wel lijkt aan te geven. De herders en evangelisten zijn wel bedieningen, maar hebben geen bestuurlijk gezag in de gemeente. Zo was Filippus de evangelist naar zijn idee in de gemeente alleen belast met de taken van een diaken. Er zijn dan acht vormen van gezag in afnemende autoriteit: als eerste apostelen, dan profeten, dan leraars, en dan achtereenvolgens de andere vijf.⁵⁹

5.2.5. Conclusie

De hoofdlijn van deze varianten op de vijfvoudige bediening is hetzelfde. Uiteindelijk laten ze allemaal zien dat dezelfde gaven belangrijk zijn voor de gemeente. Het maakt echter wel verschil of de vijf bedieningen hiervan de kern zijn, terwijl de hele gemeente verscheidenheid van gaven kent, of dat andere gaven ongeveer op gelijke hoogte als de vijf bedieningen worden gezet. Het

⁵⁹ Zie Eberle, hfd. 9

lijkt me dan ook belangrijk om centraal te laten staan dat de aspecten die in bijlage 3 bij de vijf bedieningen genoemd worden in ieder geval belangrijk zijn voor het opbouwen en dienen van de gemeente. En dit is een dusdanige afspiegeling van wie Christus is, dat het argument dat de vijf bedieningen een beperking zouden zijn naar mijn idee niet opgaat. Wel is het nodig dat ze verder aan de orde komen in de gemeente door de rijkdom aan gaven die alle gelovigen hebben gekregen. Maar in beginsel zijn die gaven ook in de vijf bedieningen gegeven. De theorie van negen bedieningen kan ik dan ook niet onderschrijven. Wanneer we deze reddenatie volgen zouden er net zo goed acht, tien of elf kunnen zijn.

Een punt van aandacht is het onderscheid dat Eberle aankaart tussen gezagsstructuur en de vijf bedieningen. Dienen betekent niet altijd leiderschapsautoriteit.

Wanneer we spreken van vier bedieningen is dat naar mijn idee een verarming van de aanvulling die herders en leraren op elkaar vormen. Ze versterken elkaar in een zeer nauwe relatie, maar zijn niet hetzelfde.

Het principe is dus als volgt: de vijf bedieningen zijn er voor het leiden en de opbouw van de gemeente. De andere gaven zijn ter aanvulling, ondersteuning en versterking ervan. Voor de implementatie van het geestelijk voedsel dat de vijf bedieningen elk op hun eigen wijze geven in het dagelijks leven hebben de gelovigen deze gaven ontvangen. De oudsten zijn degenen die, met onder andere mensen met bedieningen in hun midden, de gemeente plaatselijk leiden, dienen en opbouwen. Zij worden in deze taak ondersteund door diakenen. Dat is een bredere invulling dan de smalle ambtsopvatting van het Calvinisme, Lutheranisme, Anglicanisme en Rooms-Katholicisme.

Bijlage 3: Uitwerking van de diverse bedieningen

In zijn boek 'the Fulness of ministry' geeft C. P. Johnson van elke bediening een goede en beknopte omschrijving, die bovendien zeer compleet is. Voor deze uitwerking is zijn visie uitgangspunt geweest, aangevuld en gecorrigeerd door wat op andere plaatsen te vinden is over deze bedieningen.

5.3.1. Apostelen

Zoals gezegd zijn apostelen en profeten even nauw aan elkaar verbonden in bepaalde aspecten als herders en leraren. Hun taak is het fundament, Christus, te leggen of zichtbaar te maken. Wat hen kenmerkt is *openbaring* van wie Christus werkelijk is. Onze gemeenten zijn vaak vol van denken en praten, maar we spreken in ons dagelijks leven niet zoveel over Christus zelf. Dat komt omdat we Hem eenvoudig niet *wé*rkelijk kennen.⁶⁰ Alles wat bestaat en is is uit Christus. Daar is geen einde aan. De kerk kan Hem niet werkelijk kennen zonder de Geest van wijsheid en openbaring. Een herstel van deze bediening is nodig.

De twaalf apostelen

Wanneer we spreken over de apostelen komt allereerst Christus zelf in beeld. Hij is de volmaakte apostel, die zichzelf als fundament voor de gemeente heeft gegeven en geopenbaard.

Vervolgens zie we de twaalf apostelen die door Jezus geroepen werden. Zij hebben een speciale plaats in het Koninkrijk en haar structuur. De fundamenten van de nieuwe stad Jeruzalem dragen zelfs hun namen. Het is dus nodig om hen te onderscheiden van de andere apostelen in het Nieuwe Testament. Bij de elf die na Judas' dood overbleven werd Matthias toegevoegd. Niet Paulus, maar hij zal waarschijnlijk de twaalfde apostel van het Lam zijn, aangezien in Handelingen 6:2 al vóór de bekering van Paulus over 'de twaalf' gesproken wordt.⁶¹ Anderzijds zijn er ook vermoedens dat Paulus erbij gerekend dient te worden. Twee redenen worden genoemd. Als eerste zijn grote invloed op de gemeente van Christus. Als tweede omdat het loten om het apostelschap volgens sommigen niet overeen lijkt te komen met hoe Jezus zelf zijn apostelen uitkiest. Als Jezus iemand kiest is daar geen twijfel over mogelijk, ze ontvangen zijn autoriteit.⁶² Duidelijk is in ieder geval dat het om twaalf apostelen gaat.

Johnson geeft aan dat de twaalf (waarbij Paulus volgens hem niet hoort) al vóór Jezus hemelvaart apostel waren, dus terwijl Hij nog op aarde was. In de evangeliën worden ze al apostelen genoemd.⁶³

De apostelen van de opgevaren Christus

Het Nieuwe Testament laat duidelijk zien dat er naast de twaalf nog meer apostelen waren. Hoewel niet elke passage onomstreden is, kan niet ontkend worden dat regelmatig over hen gesproken wordt.⁶⁴ 'Naast de oorspronkelijke 12 zijn er Matteüs (Hand. 1:26), Barnabas en Paulus (Hand.

⁶⁰ Johnson, p 21

⁶¹ Johnson, p 25

⁶² Kaldewey, p. 4, brengt daar tegenin: 'With what right do we criticise the clear, careful process followed by the 11 apostles, under the God-given leadership of Peter?'

⁶³ Zie bijvoorbeeld Matteüs 10:2, Lucas 6:30; 6:13; 9:10; 17:5 en 22:14

⁶⁴ Kaldewey, p. 5, geeft ook nog het argument: 'Paul warns of false apostles. He wouldn't have needed to give this warning if a clearly defined and limited one-off group of just 12 apostles existed. In this case it would have been immediately apparent who belonged to this group and who didn't. False apostles could have been recognised straightaway.' (nav 2 Korinthe 11:13)

14:14), Andronicus en Junias (Rom. 16:7), Jakobus, de broer van de Heer (Gal. 1:19), Epafroditus (Fil. 2:25), Apollos (1 Kor. 4: 6-9), en Silvanus en Timoteüs (1 Thess. 1:1, 2:6). Sommige Schriftgedeelten geven aan, dat er zelfs meer waren die beschouwd werden als apostelen (bijvoorbeeld Rom. 16:7).⁶⁵ Dit zijn in totaal acht of meer personen die naast de twaalf als apostelen bekend staan in het Nieuwe Testament. Wonderlijk dat juist deze bediening die het meest van allen nadrukkelijk in de Bijbel genoemd wordt, door de eeuwen heen is afgeschreven.

Taak en functie

Apostelen zijn degenen die door het geschreven woord, de Bijbel, fundamentele waarheden leren kennen en deze toepassen om de gemeente te funderen, zodat ze goed zal functioneren. Ze zullen door de tijden heen ook dingen ontdekken door de Geest van God die eerst nog verborgen waren.⁶⁶ Hun visie is breed en groter dan alleen de plaatselijke gemeente. Dat is nodig om de plaatselijke leiders zicht te laten houden op het grote geheel van het Lichaam.

Een tweede taak is het op orde brengen van dingen (1 Korinthe 11: 34). Door apostelen heen wil Jezus zijn gemeente genezen en herstellen. Maar voordat gebouwd en geplant kan worden is het nodig dat allereerst uitgerukt, afgebroken, verdelgd en verwoest wordt. (n.a.v. Jeremia 1:10). Dit kan heel diep gaan in een gemeente. Eerst moet alles weg wat niet op Christus alleen is gebouwd. De muren kunnen nog zo mooi zijn, maar als ze naast het fundament staan, baat dat niet.

Niet voor niets heeft Jezus apostelen daarom ook een hart vol liefde gegeven om dit vanuit de juiste gezindheid te doen.⁶⁷ Apostelen hebben een vaderhart voor de gemeenten die aan hen toevertrouwd zijn. Dat is de basis voor hun soms noodzakelijke pijnlijke optreden, maar ook voor hoe ze opbouwen en planten zodat nieuwe groei ontstaat, gericht op Christus.

De voorwaarden van het apostolische optreden zijn liefde, geduld en zelfopoffering voor hun kinderen. Zo wordt Christus in hen weerspiegeld. Hun autoriteit ontstaat niet door het claimen van leiderschap.

De brieven aan Timotheüs, zelf een apostel, geven ook een beeld van wat apostel-zijn inhoud. Zo geeft Paulus aanwijzingen voor het aanstellen van oudsten en diakenen. Dat is een taak van een apostel, niet van een herder. Door handoplegging kan en mag hij gaven toedienen aan heiligen, gaven die aan hemzelf als apostel gegeven zijn. Wat je niet hebt ontvangen kun je ook niet meedelen. Een voorbeeld hiervan is Timotheüs, die opgeroepen wordt om de gave Gods aan te wakkeren, die door Paulus' handoplegging in hem is (2 Timotheüs 1:6)

Tenslotte gaat het optreden van een apostel gepaard met betoon van geest en kracht, zoals in 1 Korinthe 2: 5 wordt genoemd. De tekenen van een apostel zijn tekenen, wonderen en krachten, zegt Paulus in 2 Korinthe 12: 12. Een apostel moet functioneren in deze krachten om zijn bediening goed uit te oefenen en de gemeenten te grondvesten.

⁶⁵ Eberle, p. 24

⁶⁶ Mendez - Ferrell stelt dat het apostolische niet alleen één van de vijf bedieningen is. Het betekent eveneens het openbaar worden van Christus, de grote Apostel, op aarde. Een apostolische beweging brengt orde in chaos en leidt ertoe dat elk deel zijn juiste plaats vindt. Herstel vindt plaats. Zo wordt net als bij de schepping duidelijk dat de aarde in wanorde is. Dan kan Gods licht komen. Hij kan ons dan leiden naar een niveau van onderscheiding in de geestelijke wereld dat er nog niet was. Dit apostolische niveau gaat verder dan het niveau van alleen redding. Door het apostolische zullen de deuren naar de schatten die God in de hemel heeft opengaan. Op aarde zullen dingen realiteit worden die als schatten in de hemel zijn opgeborgen. (zoals Mozes de tabernakel maakte als afspiegeling van wat in de hemel al was.) Als christenen zullen we met Christus heersen als geestelijke heersers, gesteld over de natuurlijke wereld. Gebed en autoriteit kunnen natuurlijke koninkrijken laten ontstaan of laten instorten door de macht van Jezus. Apostelen zullen als uit de hemel gezonden daarin leiding hebben, met de andere bedieningen. Wat gevraagd wordt naar Jezus wil en in zijn Naam zal Hij geven en het zal gebeuren. (o.a. p. 12, 13, 17-19)

⁶⁷ Zie bijvoorbeeld 2 Korinthe 12: 14, 15; 1 Korinthe 4:14,15; 1 Thessalonicenzen 2: 5 -12

5.3.2. Profeten

Twaalf maal worden ze nadrukkelijk genoemd in het Nieuwe Testament. Evenals bij de apostelen is het niet juist om te beweren dat deze bediening of de gave van profetie is opgehouden. Ook de uitleg die Calvijn soms lijkt te geven, dat het een bijzonder geïnspireerde uitleg van de Schrift is, geeft niet goed weer wat het inhoudt.

Profeten brengen bevestiging van de openbaring die aan apostelen door het geschreven woord gegeven is. Profetie is gesproken, geïnspireerde openbaring door de Geest. Ze bevestigen de boodschap van de apostelen en stimuleren daardoor de heiligen. Door de openbaring van zowel apostelen als profeten ontvangt de kerk een juist fundament van Christus. Deze bediening is essentieel en heel basaal. Elke gemeente heeft hem nodig om God juist te leren kennen.

De profetische bediening is direct gekoppeld aan ware aanbidding van God in de geest. Als het profetische woord wordt gegeven aan de christenen die zijn samengekomen, brengt hen dat tot aanbidding van de Heere, het Lam dat alle lof en eer waard is. God antwoordt dan op die aanbidding met meer openbaring van wat zijn Hart is, zijn verlangen en doel. Dat vermeerderd weer de verering van de Heere in de heiligen. Deze cyclus brengt de gemeente steeds dichterbij God, in een houding van ontzag, luisteren en bereid zijn om te groeien.⁶⁸ Steeds meer kan ze zo God en zijn wil leren kennen.

Profeten kunnen rondreizen of verbonden zijn aan een lokale gemeente. Vaak zien we dat een apostel en profeet samen reizen. Maar ook komt het voor dat een apostel in een plaatselijke gemeente samenwerkt met profeten (en andere bedieningen en gemeenteleden).

Relatie tussen profeten en de gave van profetie

Elke profeet heeft de gave van profetie en vaak ook woorden van kennis, woorden van wijsheid en het onderscheiden van geesten. Doorgaans zijn één of twee van deze gaven het sterkst aanwezig. Ze stellen de profeet in staat om op een juiste manier hun verantwoordelijkheid in de gemeente te nemen voor het testen van woorden die in de samenkomsten en daarbuiten worden doorgegeven. (zie ook 1 Korinthe 14: 29).

Andere gelovigen kunnen ook de gave van profetie hebben. Maar doorgaans zullen profeten een veel breder bereik hebben, meer en diepere openbaring ontvangen dan mensen die alleen de gave van profetie hebben. Dat geeft hen ook meer autoriteit. Ze kunnen en mogen dieper zien in de rijkdommen van God in gebieden die vaak niet aan de meeste christenen worden geopenbaard.

⁶⁸ N.a.v. Johnson, p. 44, 45

Drie vormen van profetische woorden

Het profeteren van de meeste gemeenteleden dient in het algemeen vooral tot troost, herstel en versterking. Maar er zijn drie vormen van profetische woorden die met name in de bediening van profeten sterk naar voren komen. Deze zijn achtereenvolgens:

1. *Richtinggevende profetie*. Bijvoorbeeld voor het bekend worden van de wil van God voor de levens van gemeenteleden. De Geest kan via profeten een bediening of taak duidelijk maken. Paulus en Barnabas werden zo in Handelingen 13: 1-5 in hun apostolische bediening bevestigd.
2. *Voorspellende profetie*. Een duidelijk voorbeeld is Agabus, die een ziekte en de gevangenschap van Paulus voorspelde.⁶⁹
3. *Corrigerende profetie*. Waarschuwing en correctie. God gebruikt hen vaak om zijn gemeente en kinderen te corrigeren en op de juiste weg te leiden. Dat is nodig. Zonder profeten zal er minder herstel zijn.⁷⁰

5.3.3. Evangelisten

De taak en functie van evangelisten is breder dan alleen het evangelie prediken en mensen tot God brengen. God heeft hen in het bijzonder inzicht gegeven voor het bereiken van het verlorene, maar ook om dat toe te voegen aan het Lichaam van Christus. Dat laatste ontbreekt bij veel evangelisten. Daardoor zien we dat veel mensen wel God leren kennen, maar buiten de gemeente vallen. Of erin opgenomen worden, maar niet goed kunnen functioneren.

In Lucas 4:18 en 19 lezen we hoe Jezus' bediening van evangelist invulling kreeg:⁷¹

1. *Het evangelie aan de armen prediken*. Het goede nieuws. De basis, die door de meeste evangelisten in deze tijd ook is begrepen.
2. *De gebrokenen van hart helen*. Dat betekent het hart, de emotie van mensen. Datgene waarvoor we nu doorgaans naar psychiaters en psychologen vluchten in plaats van het bij God te vinden door zijn bedieningen heen.
3. *Gevangenen vrijlating prediken*. Ofwel: hen die gebonden zijn vrijzetten. Dat betekent demonische machten verbreken en demonen uitdrijven. Enorm veel mensen in deze tijd zijn op allerlei manieren gebonden, ook christenen, zonder het te beseffen.
4. *Blinden weer zicht geven*. Herstel van het menselijk lichaam. Jezus genas grote massa's mensen die bij Hem kwamen voor bevrijding van demonen en genezing van het lichaam.
5. *Verbrokenen heenzenden in vrijheid*. Na al deze dingen zond Jezus de herstelde mensen heen in het leven met een nieuwe visie en een nieuwe boodschap. Hun huis was gereinigd en opnieuw gevuld.

⁶⁹ Handelingen 11: 27-30; 21: 7-14

⁷⁰ Johnson, p. 48

⁷¹ Johnson, p. 55 - 57

Dit is een zeer complete invulling van wat het precies inhoudt om evangelist te zijn. Niet voor niets ontstaan op dit terrein zoveel problemen. Vaak is de bediening van evangelist of het functioneren van aangestelde evangelisten niet compleet. Alleen het evangelie prediken is niet genoeg om mensen te bevrijden, te genezen en te vullen met een nieuwe missie waarvoor ze ook werkelijk toegerust zijn.

We zien in het Nieuwe Testament een patroon dat belangrijk is voor een evangelist. Het begint bij de vijf hierboven genoemde punten. Vervolgens is het nodig dat mensen worden gedoopt. Doorgaans niet na een lange wachttijd, maar direct. In latere christengemeenten leek daar meer tijd tussen te zitten. Daarop volgend is het nodig dat nieuwe christenen worden toegerust voor het leven in het Lichaam, de gemeente. Door handoplegging kunnen ze gedoopt worden in de Heilige Geest, waardoor de gaven van de Geest beschikbaar worden.

Dit alles is nodig en belangrijk. Hoe kan iemand bijvoorbeeld goed functioneren in de gemeente als hij niet kan bewegen in de gaven van de Geest? Dat is echter wel hoe het vaak gaat. Zo komen veel mensen in de gemeente die eigenlijk niet goed genoeg toegerust zijn met de nodige gereedschappen.

De taak van de evangelist is pas volbracht als mensen dit patroon hebben 'doorlopen'. Echter, gezien de samenwerking en overlap tussen bedieningen zijn er ook situaties waar de evangelist het dooponderwijs, dopen en verdere toerusting over kan dragen aan anderen.⁷²

Opmerkelijk is dat bijvoorbeeld Filippus zowel groepen mensen (Samaria) als individuen (de Ethiopiër) bedient. In het algemeen kan niet gezegd worden dat massa-evangelisatie per definitie verkeerd is, of dat individuele evangelisatie de voorkeur heeft. Belangrijk is *hóe* het gebeurt en of het onder leiding van de Geest wordt gedaan.

Dit alles overziend blijkt dat de evangelist een tussenpositie heeft. Hij kan zowel rondreizen als plaatselijk betrokken zijn. En inhoudelijk heeft hij zowel raakvlakken met apostelen en profeten als herders en leraren. Vaak kan hij een brugfunctie hebben tussen deze beide 'paren' bedieningen. Naast evangelisten is iedere gelovige geroepen om het evangelie te verkondigen. Evangelisten kunnen anderen daarin aansporen, onderwijzen en richting geven.⁷³

5.3.3. Herders

Herders hebben, samen met de leraren, de zorg voor de plaatselijke gemeente. Ze implementeren de grote brokken die de apostelen en profeten aanreiken in de gemeente door het te distribueren in bevatbare hoeveelheden. Een apostel of profeet kan dit niet tot stand brengen. De herder heeft de bediening die het meest op het individu gericht is.

Zoals de apostel een relatie en verbondenheid heeft met hele gemeenten als 'individuen' in het Lichaam van Christus, zo kent de herder dit voor de leden van zijn plaatselijke gemeente.

Ezechiël 34 laat zien hoe de herderlijke taak *niet* hoort te gebeuren. Daaruit kan het omgekeerde afgeleid worden. De taken van de herder zijn:⁷⁴

1. *De kudde voeden.* Een plaats van voeding verschaffen (bijvoorbeeld samenkomsten) en erop toezien dat elk lid krijgt wat hij nodig heeft. Ervoor zorgen dat hij daardoor gevoed wordt en dat dit ook werkelijk in zijn leven tot uiting komt.

⁷² Zie ook Hoofdstuk 2.3, de praktijk in de gemeente Nehemia.

⁷³ Todd Atkinson, seminar on apostolic ministry, onderdeel van de aantekeningen van Zuidema.

⁷⁴ N.a.v. Johnson, p. 71-73

2. *Versterken, helen, verbinden.* Persoonlijke verzorging van de leden. Daarbij is leiding door de Geest heel belangrijk. Geen enkele menselijke kennis kan namelijk woorden van kennis en wijsheid die een pastor over leden krijgt vervangen. Deze woorden gaan veel dieper dan waar de beste psycholoog kan komen en brengen genezing en herstel.
3. *De afgedwaalden thuis brengen.* Leiding geven aan het leven van de leden die de weg kwijt zijn.
4. *Leiden door het goede voorbeeld te geven.* Geen onderwerping eisen, maar die krijgen doordat de herder de kudde dient.
5. *Bescherming van de kudde tegen wilde beesten.* In samenwerking met de andere bedieningen de wacht houden over de kudde, zodat de leden bescherming kunnen verwachten. Daarvoor is een goed begrip en kennis van Gods waarheid en wegen nodig.

5.3.4. Leraren

De leraren hebben een zeer belangrijke functie in de gemeente, want mensen raken vaak gericht op wonderen en ervaringen. Door de hele Bijbel heen is te lezen dat gebrek aan kennis fataal is voor het volk van God, Israël, en voor de gemeente van Christus. Het kan haar ondergang worden. Daarom geeft Christus leraren aan de gemeente, die haar kunnen onderwijzen in de diepte van Gods woord. Ze geven hen behapbare stukjes kennis van God en helpen hen Gods waarheden te begrijpen. Ze onderwijzen vanuit liefde voor het Woord en een last die ze hebben voor het volk. 'Alleen bij degenen die zulk een hart hebben stroomt in hun onderwijs de kracht van de Heilige Geest.'⁷⁵ En dan wordt het levend in de harten van hen die het horen. Dit zien we bijvoorbeeld in de boeken Ezra en Nehemia gebeuren, bij de opbouw van Jeruzalem. Leraren onderwezen daar het volk hoe ze volgens de wet konden leven. En ze begrepen het, antwoordden erop en gingen ernaar leven. Dát is wat goed onderwijs doet.

Een leraar heeft een bijzonder inzicht in het woord van God en weet hoe hij dit op een juiste manier door kan geven, zodat de leden het begrijpen. Hij ontvangt niet zoals apostelen en profeten openbaring van God voor het Lichaam als geheel, maar wel voor wat nodig is voor de plaatselijke gemeente. Dit maakt de gemeente tot een goed, stevig bouwsel op het fundament dat gelegd is.

Het onderwijs dat hij geeft kan een monoloog zijn. Maar in de tijd van Jezus was het vaak in de vorm van dialogizomai, een dialoog. Men leerde door te doen wat gezegd werd. Het is belangrijk dat wat onderwezen wordt toepasbaar is, vergezeld van voorbeelden. Dan kan het in het dagelijks leven tot groei komen. Dat was ook hoe het werkte met discipelen, die een leermeester volgden. Ze hoorden zijn lessen, maar zagen ook hoe hij het leefde. En dat gingen ze dan navolgen, tot hun leven ook zo geworden was.

⁷⁵ Eberle, p. 14

Leraren en het presbyterie

Sommigen zijn naar aanleiding van 1 Korinthe 12: 28 van mening dat één onderscheid tussen herders en leraren zichtbaar is in het leiding geven en de hen gegeven verantwoordelijkheid. De leraren maken samen met apostelen en profeten deel uit van het presbyterie, de groep oudsten van een gemeente. De herders hebben de zorg voor kleinere groepen, bijvoorbeeld maximaal 50 mensen in de gemeente. Meer kan hun herderhart ook niet bevatten, daar is tijd en toewijding te weinig voor.⁷⁶ De evangelist is vervolgens degene die vanuit de gemeente naar buiten uitrekt. Hoe meer evangelisten in een gemeente, hoe beter.⁷⁷

In de praktijk maakt deze visie niet veel verschil met het hierboven omschrevene. Het onderstreept en vult aan dat niet persé slechts één herder of leraar in een gemeente aanwezig hoeft te zijn. Veel gemeenten zullen meerdere mensen met deze bediening kennen, naar gelang het God goeddunkt.

⁷⁶ O.a. Eberle, p. 52, 53 en het verdere van hoofdstuk 11

⁷⁷ Zie schema Eberle, p. 56

Bijlage 4: Grote gemeenten of huiskerken?

Het functioneren van de vijfvoudige bediening in de praktijk hangt ook samen met de vorm van de gemeente die ze dient. Een megakerk, een kerk met 400 leden of een huisgemeente kunnen een behoorlijk verschil uitmaken in hoe men als gemeente één geheel probeert te zijn en opgebouwd kan worden door de dienstbaarheid van de bedieningen.

Sommige gemeenten zijn enorm groot en blijven doorgroeien, tot men bijvoorbeeld 20.000 leden heeft die in zeven diensten op één zondag samenkomen. Vaak kent men dan een intensieve kringen- of celstructuur om de gemeenteleden ook in kleinere geledingen op te bouwen, samen te laten komen en zo gemeente te laten zijn. De vijf bedieningen kunnen daarin goed functioneren, maar voor een dergelijke grote groep zijn leiders met een grotere autoriteit nodig dan voor een kleinere groep mensen. Soms kan ook het functioneren van de bedieningen belemmerd worden doordat een dergelijk groot 'schip' minder eenvoudig bij te sturen is en minder ruimte kan laten voor de veelzijdigheid van de bedieningen. Dit hoeft echter absoluut niet het geval te zijn.

Een andere mogelijkheid zijn de huiskerken.⁷⁸ Deze zijn in grote aantallen te vinden in bijvoorbeeld China, maar ook in het westen groeit de huiskerkenbeweging. Het blijkt dat de vijfvoudige bediening daarin zeer goed tot zijn recht kan komen. De bedieningen kunnen van huis naar huis gaan om de groepen te dienen, te onderwijzen en op te bouwen. De huiskerkenbeweging is flexibel, kent evenals de vijf bedieningen een doorgaans snelle, organische groei en wordt niet geremd door grote structuren die de veelzijdigheid en veelkleurigheid van de vijf bedieningen kunnen inperken. Dat kunnen grote voordelen zijn.

Nadelen zijn ook zeker aanwezig. Zo blijken sommige huisgemeenten in de praktijk af te dwalen of zelfs te verdwijnen. Maar dat weegt vaak niet op tegen de gezonde groei in de diepte en in aantal in de vele gemeenten waar het wel goed gaat.⁷⁹

⁷⁸ Zie voor verdere studie met name Simson. In zijn enthousiasme is hij soms wel erg eenzijdig of ongenueanceerd, maar de basisgedachten van zijn boek zijn het kennen en toepassen waard.

⁷⁹ Simson, p. 134, 135

Bijlage 5: Ontwikkeling van elke gelovige en van bedieningen

Veel in dit proces wordt weergegeven in het model dat Albert Grimes in een cursus over 'the ministry gifts' laat zien. Voor elke gelovige en des te meer voor de bedieningen gelden enkele aspecten:

1. Als christen je *plaats vinden in het lichaam van Christus*.
2. De *gaven van de Geest* gaan manifesteren in je leven. Je moet hierin onderwezen worden en ze gaan gebruiken. Ze zijn een geestelijke kracht die je krijgt om te gebruiken.
3. De *Vrucht van de Geest* voortbrengen (Galaten 5:22-23) Deze ontstaat door tests en beproevingen. Zo blijft de geestelijke kracht die je hebt gekregen (punt 2) in balans, omdat je geest gevormd wordt naar het beeld van Christus en je dus leert om goed met die krachten om te gaan. Denk aan 1 Korinthe 13. Wat heb je aan al deze gaven als je de Liefde (= specifiek hoe Christus is) niet hebt? Dit is dus heel belangrijk, belangrijker dan dat je wel punt 2 en niet punt 3 hebt. Wanneer iemand zijn gereedschap niet goed gebruikt zal hij eerder schade aanrichten. Zo nog meer voor een leider: veel training zal nodig zijn om een goede, nederige leider te worden, ook al heb je al heel lang een bediening van God gekregen.
4. Dan: het voortbrengen van *vruchten van eeuwig leven*: Als de eerste drie punten bij ons vorm krijgen, zullen we vruchten gaan voortbrengen: mensen die we bij Christus brengen of onderwijzen (Johannes 4:36).⁸⁰

⁸⁰ Grimes, part I, lesson 2

Bijlage 6: Voorwaarden en valkuilen voor de toepassing van de vijfvoudige bediening

Vanuit de literatuurstudie en de praktijk van het functioneren van de vijfvoudige bediening kwamen diverse voorwaarden en valkuilen naar voren. In deze bijlage heb ik ze kort samengevat en op een rij gezet.

5.6.1. Voorwaarden voor de toepassing van de vijfvoudige bediening

In het gewone gemeentelven zijn deze voorwaarden ook van belang, maar voor het functioneren van de vijf bedieningen nog veel meer.

1. *Afhankelijkheid van God.* Het is belangrijk om in alles op God gericht te zijn en zijn stem en wil te verstaan. Zijn tijd en planning is niet altijd onze tijd en planning. Dit geldt ook voor h e Hij de dingen doet. De vijfvoudige bediening moet niet geïntroduceerd worden wanneer de gemeente er nog niet aan toe is.
2. *Liefde voor elkaar.* Een gemeente moet bereid zijn om lief te hebben en elkaar ook fouten en misstappen te vergeven. Niet alles zal goed gaan en gaandeweg kunnen verkeerde motieven zichtbaar worden. Deze dienen in liefde opgeruimd te worden.
3. *Bereid zijn om te leren en waar nodig structuren aan te passen.* Als God de ruimte krijgt zal Hij sommige dingen in de gemeente verwijderen of veranderen. Nieuwe structuren kunnen soms nodig zijn. Leren houdt voor God niet alleen verstandelijke kennis in, maar ook ernaar handelen.
4. *Samenwerking in nederigheid en dienstbaarheid.* Niet voor niets zijn het bedieningen. Alleen door samen te werken met gemeenteleden en christenen in andere gemeenten zal toepassing mogelijk zijn. Samen  en zijn, afhankelijk van elkaar zijn. Soms vernederend, maar het is goed. Bedieningen van buiten de gemeente zijn zeker in het begin hard nodig.
5. *Goed onderwijs en goede begeleiding.* Bijbels onderwijs en begeleiding van mensen met ervaring die zelf een bediening zijn is nodig. Dit legt een stevig en betrouwbaar fundament. Het voorkomt ook dat al in het begin de gemeente verzand in chaos en een cultuur waarin ieder doet wat goed lijkt of juist niemand weet wat te doen.
6. *Ga handelen vanuit de gaven en bedieningen.* Praten en onderwijs is goed, maar juist wanneer in de praktijk zichtbaar wordt hoe de gaven en bedieningen functioneren kan dat veel weerstanden wegnemen en bovendien meer ruimte geven aan de Heilige Geest om te werken. Vaak worden vacatures in de gemeente gevuld met mensen die op dat moment beschikbaar zijn, ongeacht of ze de juiste gaven hebben of niet. Beter is om te kijken welke gaven gemeenteleden hebben en hen dan een plaats te geven.
7. *Evenwicht: geduld, wijsheid en besluitvaardigheid.* Geduld om niet alles in  en keer te willen zien functioneren en te wachten op Gods tijd. Wijsheid om te onderscheiden wat goed is en wat niet. Besluitvaardigheid om vanuit de eerste twee daadwerkelijk tot handelen te komen en niet oneindig te wachten en aarzelen om stappen te zetten wanneer het daar tijd voor is.

5.6.2. Valkuilen bij de toepassing van de vijfvoudige bediening

Aangezien bij de toepassing van de vijfvoudige bediening mensen betrokken zijn zullen veel dingen fout gaan. In deze paragraaf wil ik kort enkele valkuilen noemen die specifiek van toepassing kunnen zijn bij de vijfvoudige bediening, naast de vele valkuilen die in elke gemeente en het leven van elke christen aanwezig zijn.⁸¹

In zekere zin zijn veel valkuilen het omgekeerde van de voorwaarden. Als deze ontbreken kunnen ontsporingen optreden. Valkuilen zijn doorgaans menselijke karaktergebreken en laten behoefte aan groei zien.

1. *Wetticisme en verstarring.* Wanneer men slecht de stem van God verstaat kan de vijfvoudige bediening toegepast worden als een keurslijf. Of men past ze slechts gedeeltelijk toe en houdt vast aan de eigen agenda. Dat belemmert werkelijke groei. De bedieningen worden dan al snel menselijke instellingen, de structuur van de gemeente wordt tot in de puntjes geregeld en afwijkingen van hoe men de toepassing van de vijfvoudige bediening gewend is worden niet getolereerd. Dat is in tegenspraak met het karakter en de wijze waarop God werkt en geeft: ordelijk, maar niet altijd exact hetzelfde. Hij is creatief en geeft wat nodig is op een bepaald moment. Dat is niet hetzelfde wat tien jaar geleden nodig was voor eenzelfde gemeente. De bedieningen zullen dus ook kunnen variëren. Bovendien gaat het bij de bedieningen niet om structuren, maar om mensen.
2. *Najagen van ervaringen.* Anderzijds kan men ook uit de bocht vliegen door alleen bijzondere ervaringen, bijvoorbeeld grootse profetieën en wonderen, na te jagen. Velen kunnen daarin ook de zekerheid van hun behoud en leven met God zoeken, in plaats van in Hemzelf en zijn Woord.
3. *Persoonsverheerlijking.* De profeet wordt bijvoorbeeld sterk centraal gezet: 'onze profeet!'. Dat risico kan groter zijn wanneer de bedieningen bij hun naam genoemd worden. De apostel wordt als hoogste en meest begerenswaardige plaats, de nummer één, gezien. De profeet is ook wel mooi, maar heeft toch een iets mindere plaats, de leraar nog weer minder status, enzovoorts. Eer en macht zijn de beweegredenen achter dit denken. Men ziet in zo'n situatie over het hoofd dat God het is die ieder zijn plaats in het lichaam geeft. Bovendien brengt een verantwoordelijke positie ook veel lijden met zich mee. Dit gevaar is ook aanwezig in gemeenten met de reformatorische of Katholieke ambtenstructuur.
4. *Niet dienen, maar heersen.* Zoals bij iedere leiderschapsvorm kunnen de bedieningen hun plaats en taak (dat is: dienen tot opbouw) vergeten en macht voor zichzelf opeisen. Dat is misbruik. Hun autoriteit dient 'vanzelf' erkend te worden en niet opgeëist te worden. Hoogmoed, onafhankelijkheid van andere bedieningen, en geen verantwoording af willen leggen zorgen voor ontsporingen. Honger naar macht maakt een persoon vaak ook niet meer te corrigeren. Een leider is dan geen zegen meer voor de gemeente. Ontvangen gaven worden verkeerd gebruikt, niet tot eer van God, maar tot eer van mensen.
5. *Onterechte of te snelle bevestiging van bedieningen.* In het (h)erkennen van bedieningen kunnen fouten gemaakt worden. Ook in het handen opleggen kan dat voorkomen. Het is daarom goed dat dit alleen door het presbyterie, de oudsten, gedaan wordt, die als het goed is de stem van God kennen. Ook dan kan het wel eens verkeerd gaan, maar dit voorkomt de ergste uitwassen. Na verloop van tijd zal dan alsnog zichtbaar worden dat ze zich vergist hebben.⁸² Wanneer iemand wordt bevestigd in een bediening

⁸¹ O.a. geïnspireerd door Siebesma, p. 1 en verder

⁸² Grimes, part II, lesson 10, p. 5, 6

6. *Eigen koers gaan varen.* Een gemeente of groep gemeenten die dit principe proberen toe te passen in afhankelijkheid van God kunnen alleen komen te staan te midden van christenen die de vijfvoudige bediening niet kennen of niet erkennen. Het gevaar is dat men dan nieuwe kerkmuren gaat optrekken en anderen als verkeerd en dwalend gaat zien. Hou in alles de liefde in het oog, de ware eenheid die in Christus is. Hij zal de gemeenten, ook je medechristenen, onderwijzen wat goed is.
7. *Gebrek aan onderwijs.* Dit zorgt voor uitwassen, onevenwichtigheid, het gevoel als maatstaf nemen. Zonder kennis gaat de gemeente verloren.
8. *Blijvende etikettering.* Een aantal personen in een gemeente krijgen de naam 'profeet', 'apostel' en dergelijke en hebben vervolgens die naam hun hele leven. Maar God geeft soms mensen een andere bediening, het is niet statisch.
9. *Menselijk sturen en denken.* Een belangrijke valkuil. Velen gaan voor zichzelf op zoek en proberen uit alle macht bij zichzelf een bediening te herkennen. Of anderen krijgen een etiket als bijvoorbeeld apostel, en gaan dan heel krampachtig proberen zich in die richting te ontwikkelen. Het is beter om gewoon aan de slag te gaan met wat God je heeft gegeven, dan wordt vanzelf zichtbaar of je een bediening hebt.
10. *Te snel of te langzaam willen gaan.* Met name in reformatorische gemeenten kan dit een belangrijke valkuil zijn. Vaak is verandering een zeer langzaam proces en wil men ook niet sneller gaan. Maar omgekeerd is de valkuil dat andere veel sneller willen gaan dan mogelijk is. Het kan gebeuren dat dan een deel van een gemeente weigert om nog langer mee te gaan en niet meer openstaat voor veranderingen. Het gaat om het juiste tijdstip voor alles wat gedaan wordt.
11. *Verkeerd jargon.* De terminologie die veel gebruikt wordt rondom de geestesgaven en de bedieningen kan voor veel christenen belemmerend werken. In een reformatorische gemeente zal het minder afschrikwekkend werken wanneer bijvoorbeeld bij het doorgeven van een profetie gezegd wordt: 'Als ik ... tegen je zeg, betekent dat wat voor je?' Dit in plaats van 'Ik heb dit woord van de Heer voor je:'⁸³

⁸³ Voorbeeld van ds. Geuze